

En ny träålder

Vad är trä? Och vilken potential finns?

Magnus Wålinder, Professor

KTH, ABE-skolan, Institutionen för Bygghvetenskap

Avdelning Byggnadsmaterial

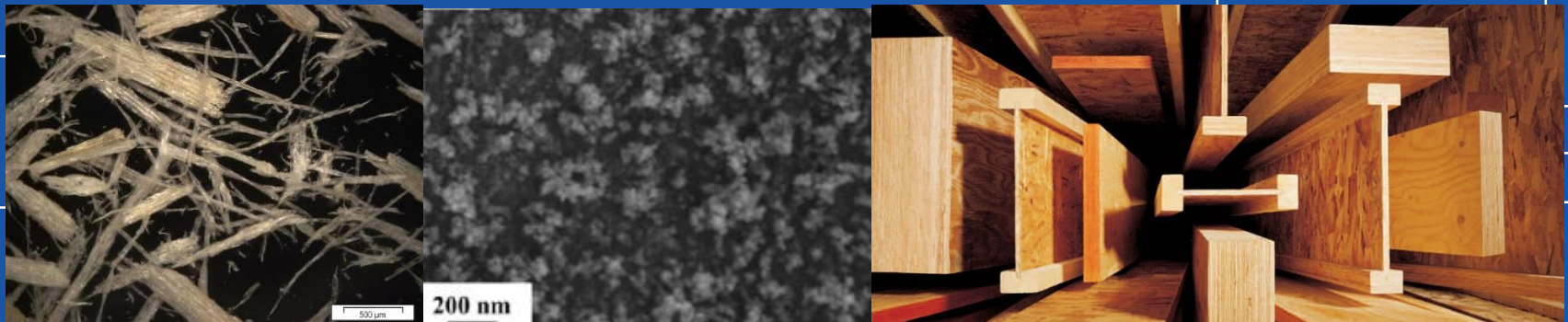
EnWoBio

Engineered Wood and Biobased
Building Materials Laboratory

Öppen föreläsning vid KTH

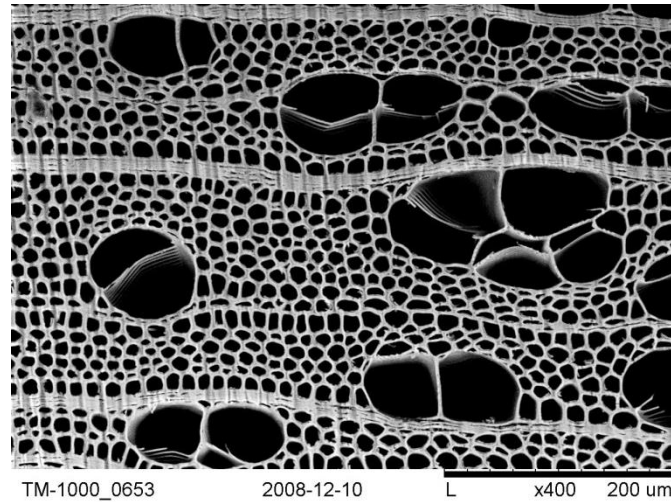
Torsdag 15 november kl. 17:00–18:00

Sal F2, Lindstedtsvägen 26, KTH Campus, Stockholm

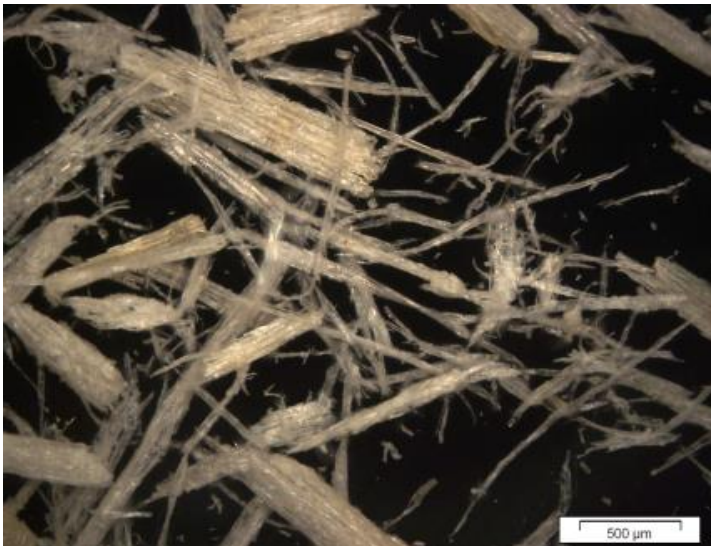

magnus.walinder@byv.kth.se
www.kth.se/profile/walinder/

Magnus Wålinder , www.kth.se/profile/walinder

Undervisning
Forskning

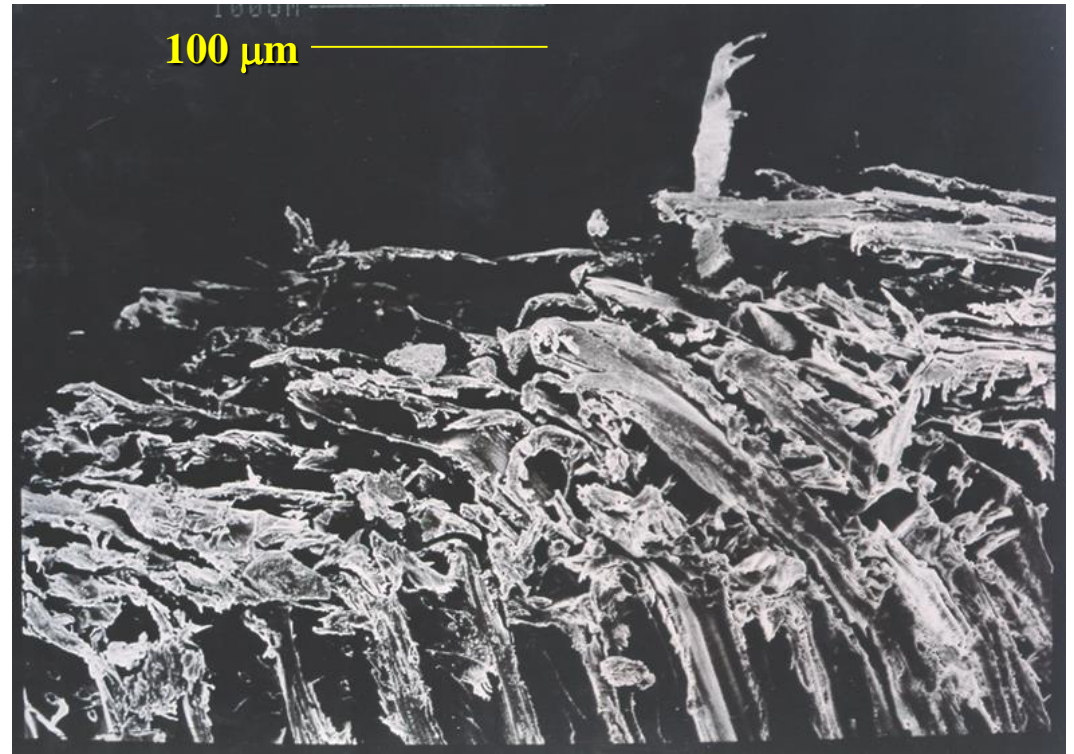
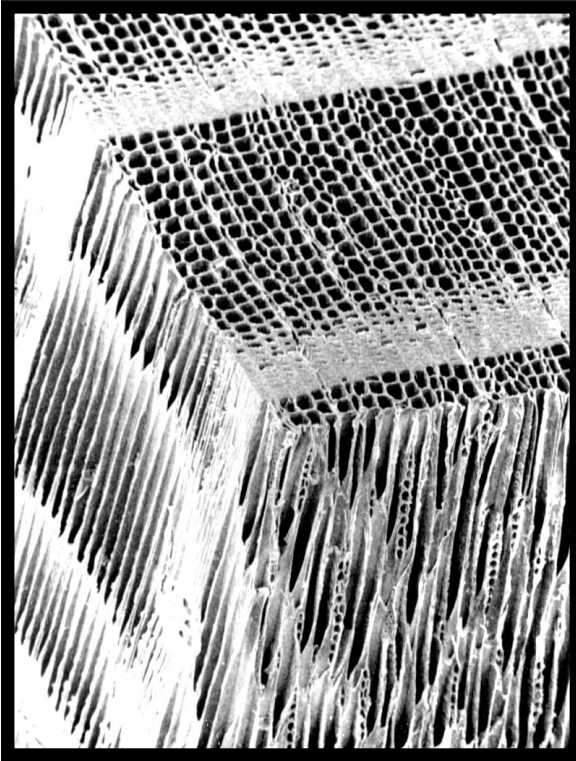

Biobaserade byggnadsmaterial

Träytors egenskaper och modifiering

Mikroskopiska trätytor

Lärobokens trätytor

Verkliga tekniska trätytor

“Snuskiigt”

Extremt variabel, både kemiskt och morfologiskt:

- Hög yträhet
- Porös
- Heterogen (tidsberoende, kådämnen)
- Hygroskopisk (tidsberoende)
- Anisotrop

Disposition

En ny träålder

1. Introduktion
  - Byggnadsmaterialvetenskap
  - Materialflöden
  - Relation till hållbar samhällsutveckling
2. Vad är trä egentligen?
3. Finns det en outnyttjad träpotential?
4. Sammanfattning

1. INTRODUKTION

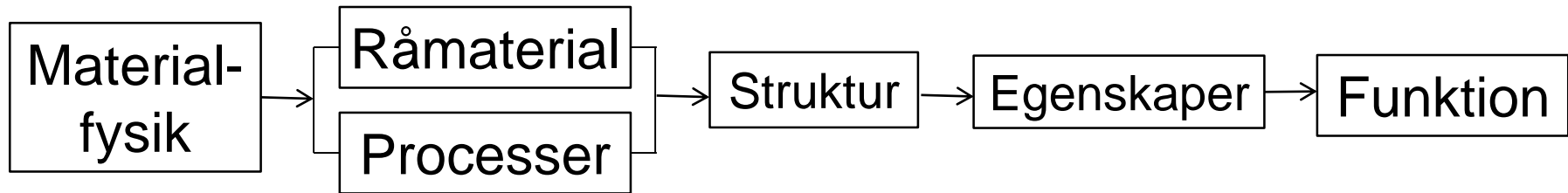
BYGGMATERIALVETENSKAP

Byggnadsmaterialvetenskap

Byggmaterial

Samband mellan mikro och makro

Byggnadsverk

Tillämpad materialvetenskap

 Grundläggande materialvetenskap

Byggnadsmaterialvetenskap

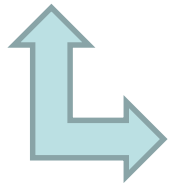
Byggmaterial

Samband mellan mikro och makro

Byggnadsverk

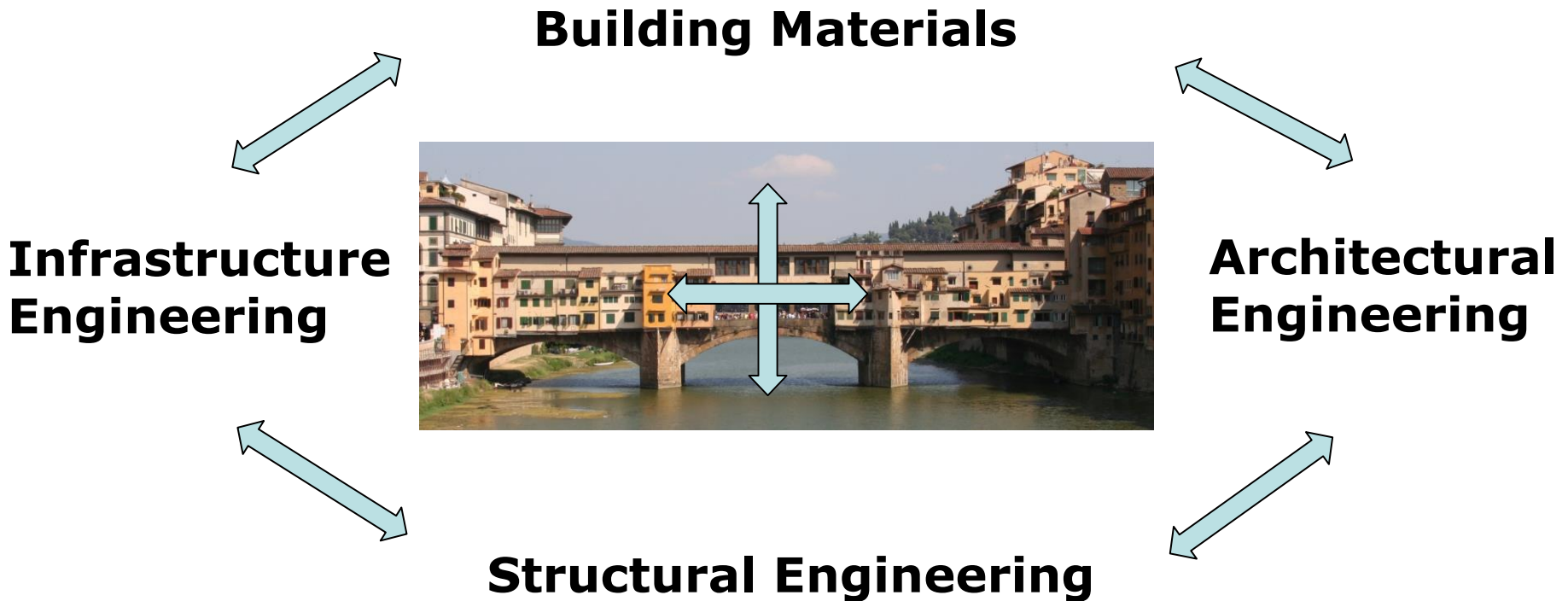
Struktur och komposition vs. prestanda & livslängd i olika byggtillämpningar

Hållbar samhällsutveckling

Education & research organization

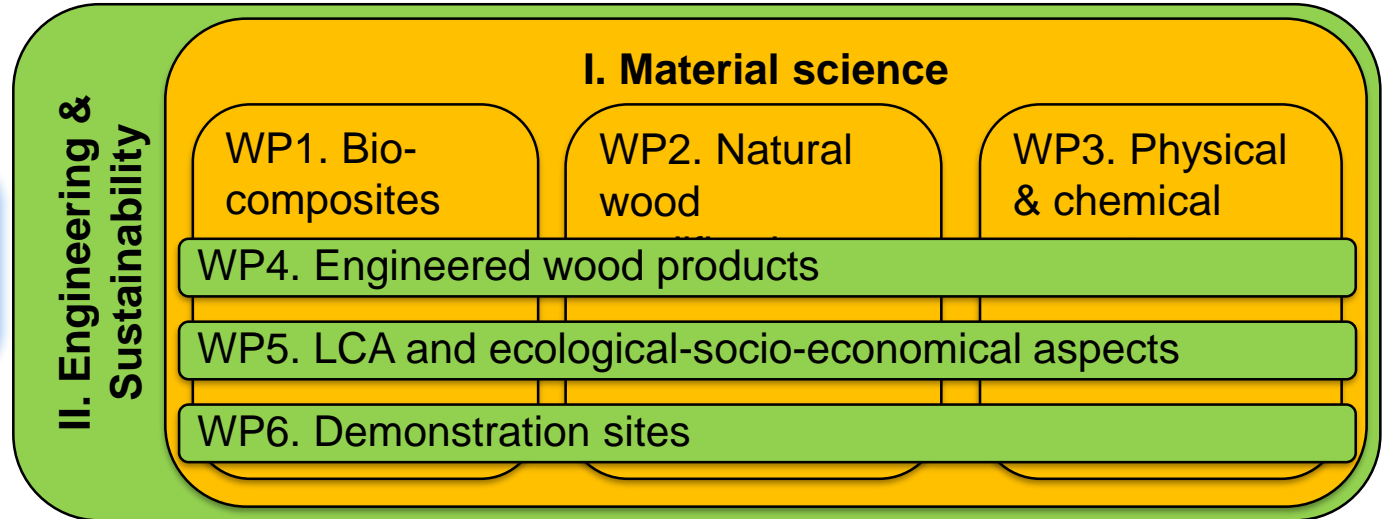
A couple of years ago:
~1-2 researchers/teachers focused on biobased building materials engineering at KTH

Vision 2020:
~10 researchers/teachers and ~20 PhD students focus on biobased building materials engineering at KTH

EnWoBio – Engineered wood & biobased building materials

R&D on engineered biobased building materials, **basic project structure**

- EWP & hybrids
- Durability-modified wood
- Biocomposites

CLT

WPC

FA

The Biobased building materials group

Magnus Wålinder
Professor

Roberto Crocetti
Adj. Prof. (AP)

Andreas Falk
Dr, forskare

Kristoffer Segerholm
Dr, forskare
RISE

Kristiina Laine
Postdok

Martin Erlandsson
AP (snart)
20/80 KTH/IVL

Diego Peñaloza
Dr/Lärare

Maziar Sedighi
Postdok, RISE

Susanna Källbom
Dr/Lärare

Haiyan Yin
Industridoktorand
RISE

Magnus Larson
Doktorand

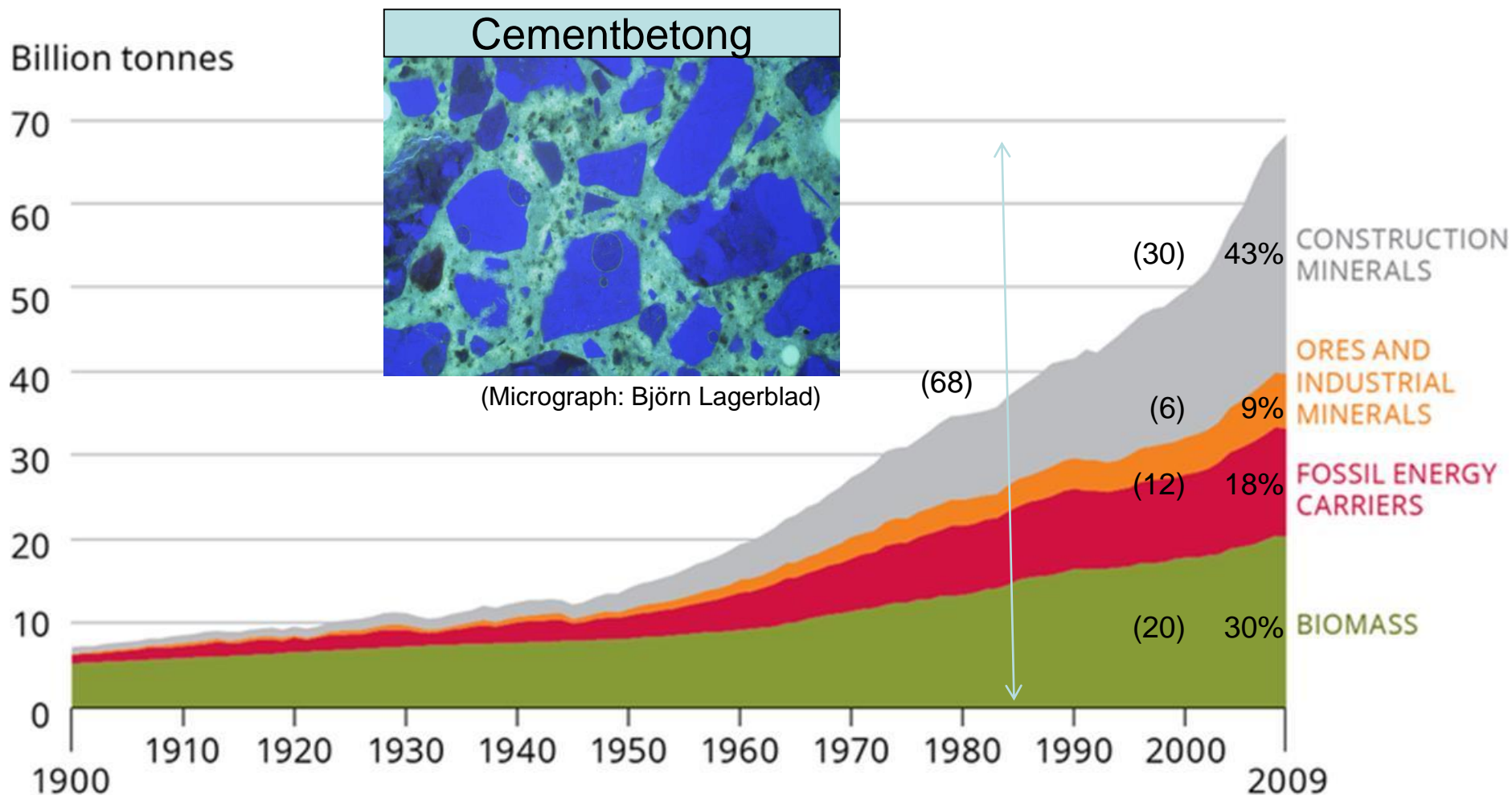

Olof Frisk
Industridoktorand

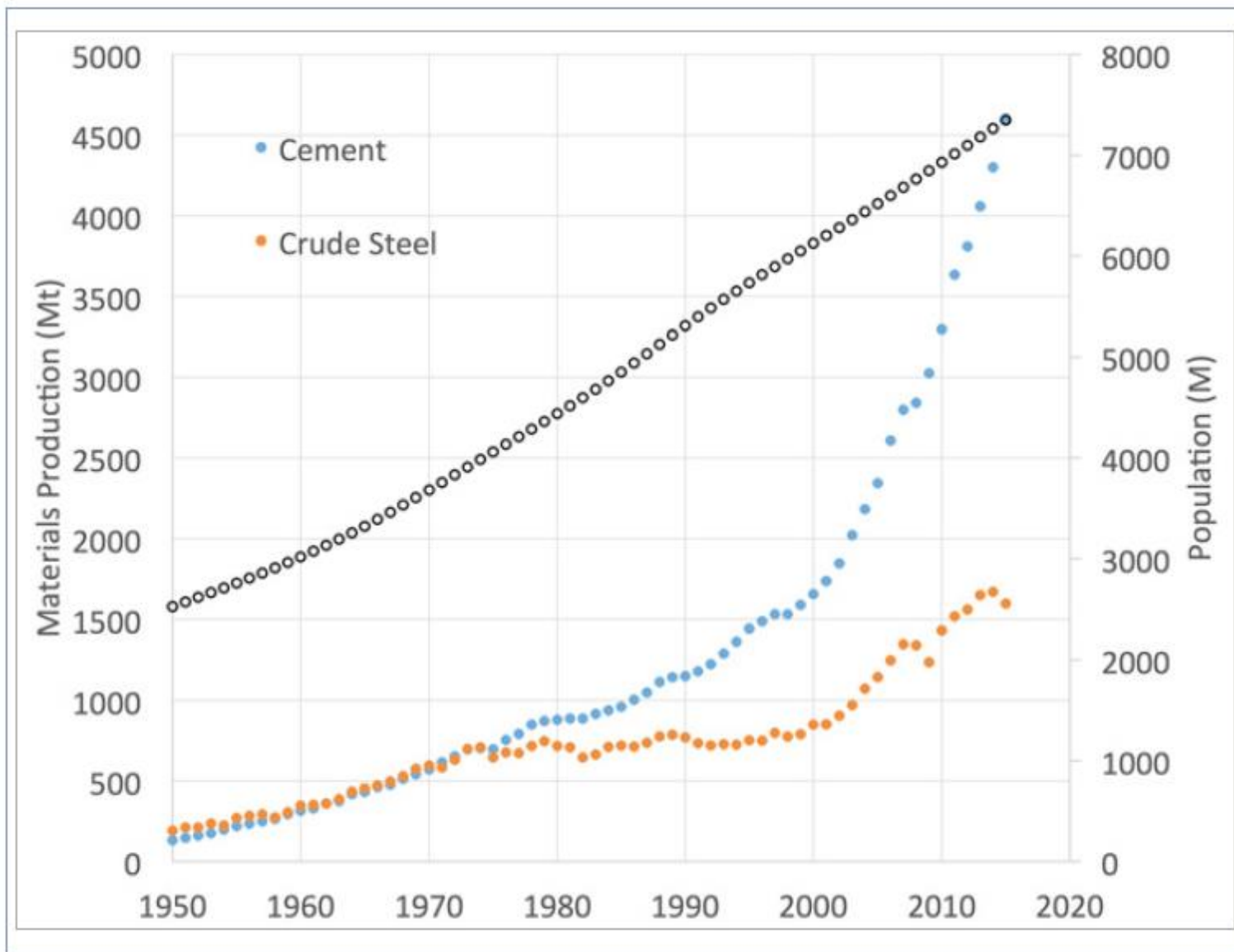
4,2 personår som anställda

MATERIALFLÖDEN

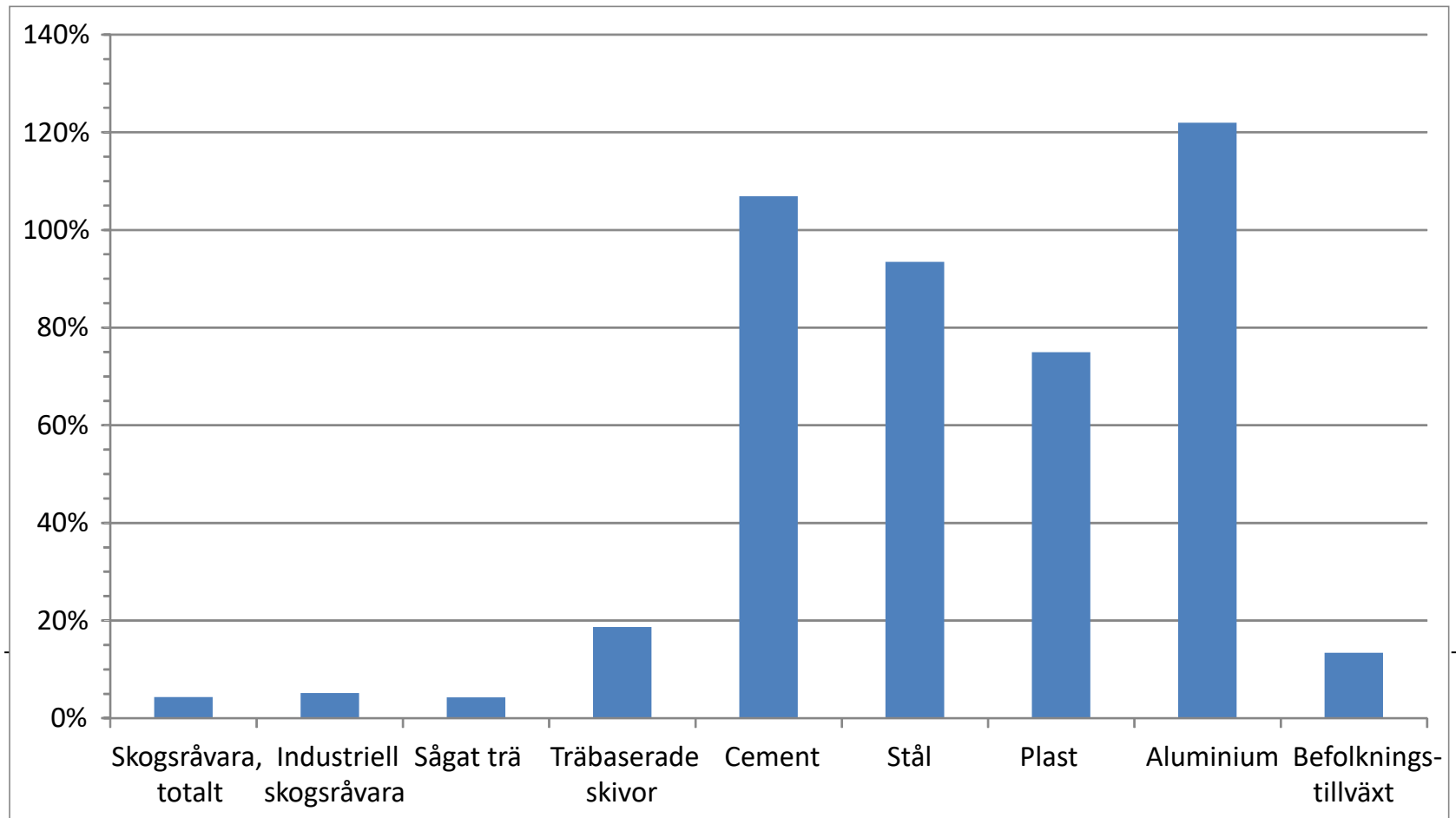
Konsumtion av råmaterial globalt, 1900-2010

Produktionsökning av cement, stål, jmf befolkningsökning

Ökning av världsproduktionen av olika material mellan 2000-2011

Källa: www.fao.org, www.plasticseurope.org,
<http://www.indexmundi.com/en/commodities/minerals/>

Världsproduktion av olika material (miljoner ton)

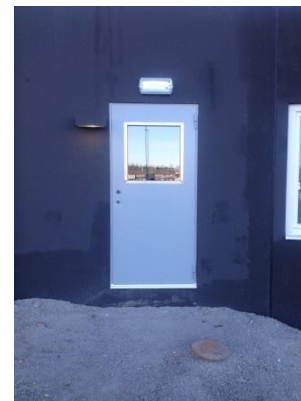
Material	År	
	2000	2011
Skogsråvaror, totalt	2000	2087
Industriella skogsråvaror	900	947
Sågat trä	233	243
Träbaserade skivor	194	230
Cement	1600	3400
Stål	800	1484
Plast	160	280
Aluminium	20	44

Källa: www.fao.org, www.plasticseurope.org,
<http://www.indexmundi.com/en/commodities/minerals/>

Typical multi storey building in Sweden

Plastic windows

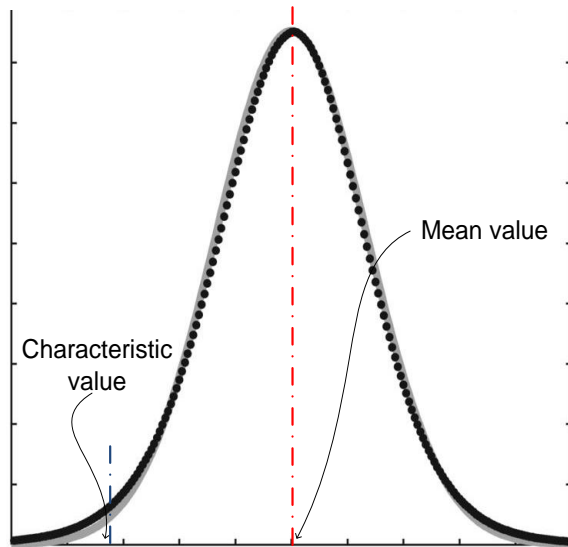

Steel doors

Globalt sett tappar trä marknadsandelar – varför?

Beständighet?

Variabilitet?

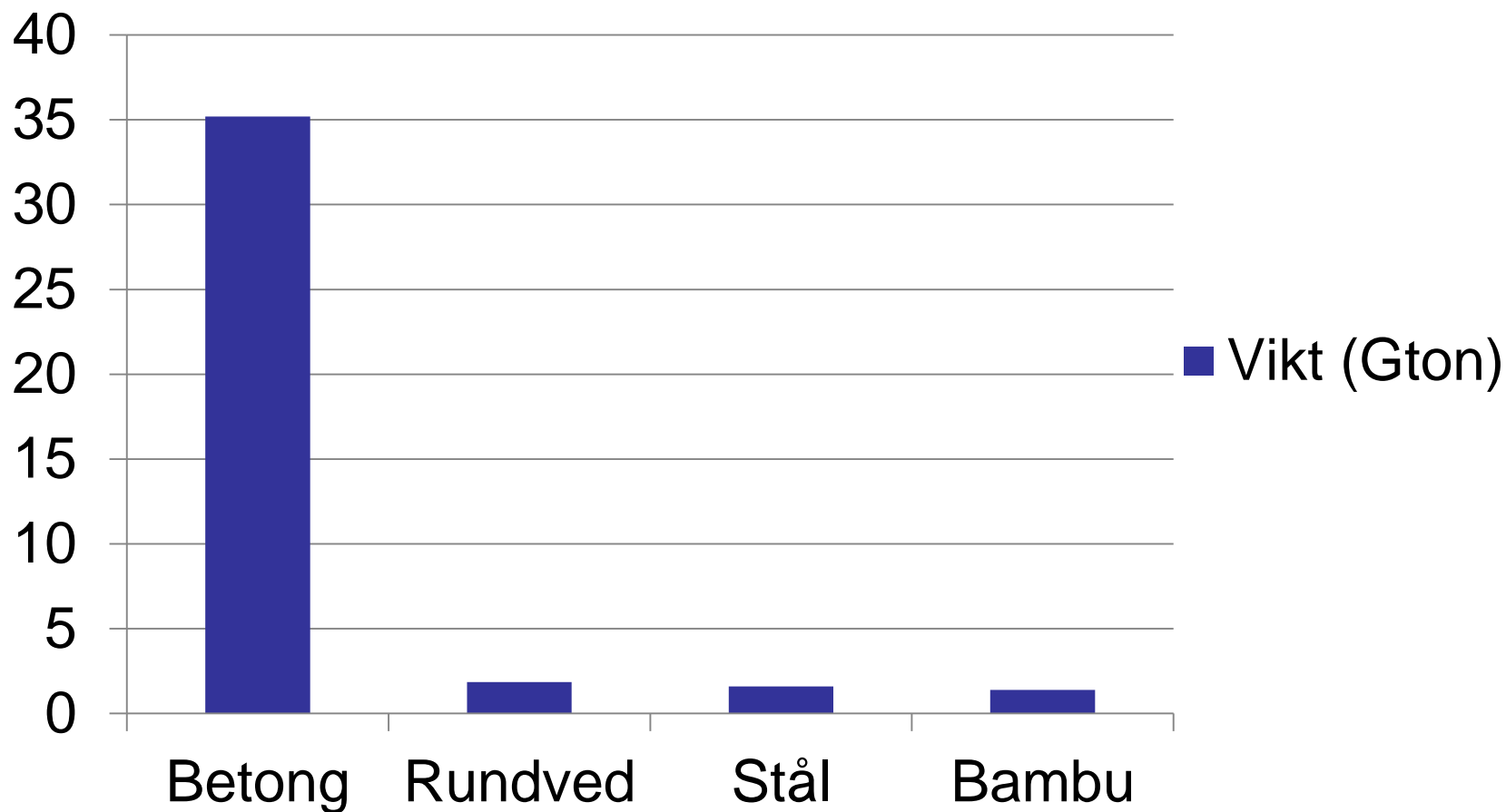

Biobaserade byggmaterial
som kolsänka?

Men tillgänglighet är
kanske största
utmaningen, eller?

Tillgänglighet av biomassa (trä & bambu)?

Vikt (Gton)

RELATION TILL HÅLLBAR SAMHÄLLSUTVECKLING

40-40-40-regeln

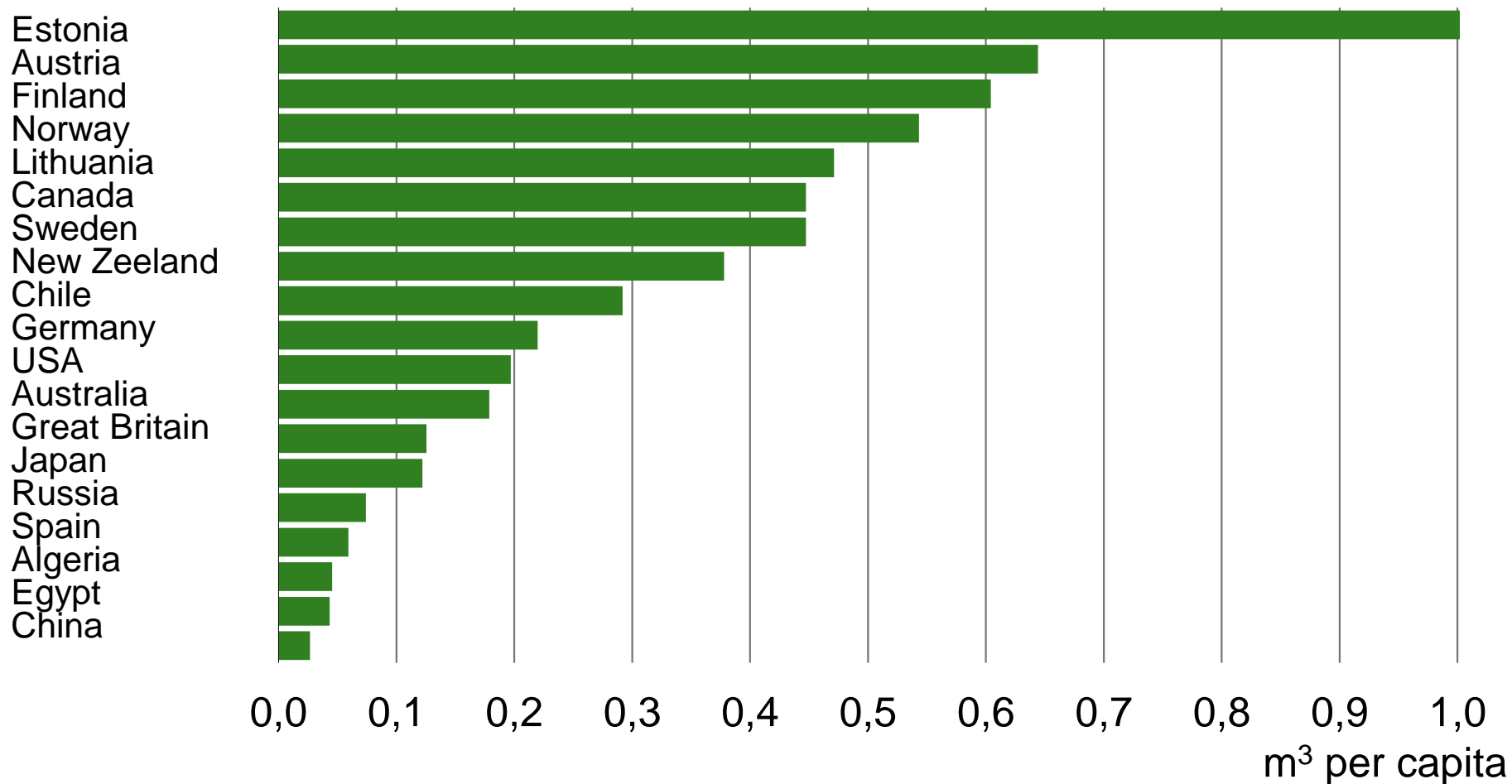
Resurseffektivitet – Hållbar samhällsutveckling?

60-60-60-regeln ?

TRENDS IN GLOBAL CO₂ EMISSIONS

2016 Report

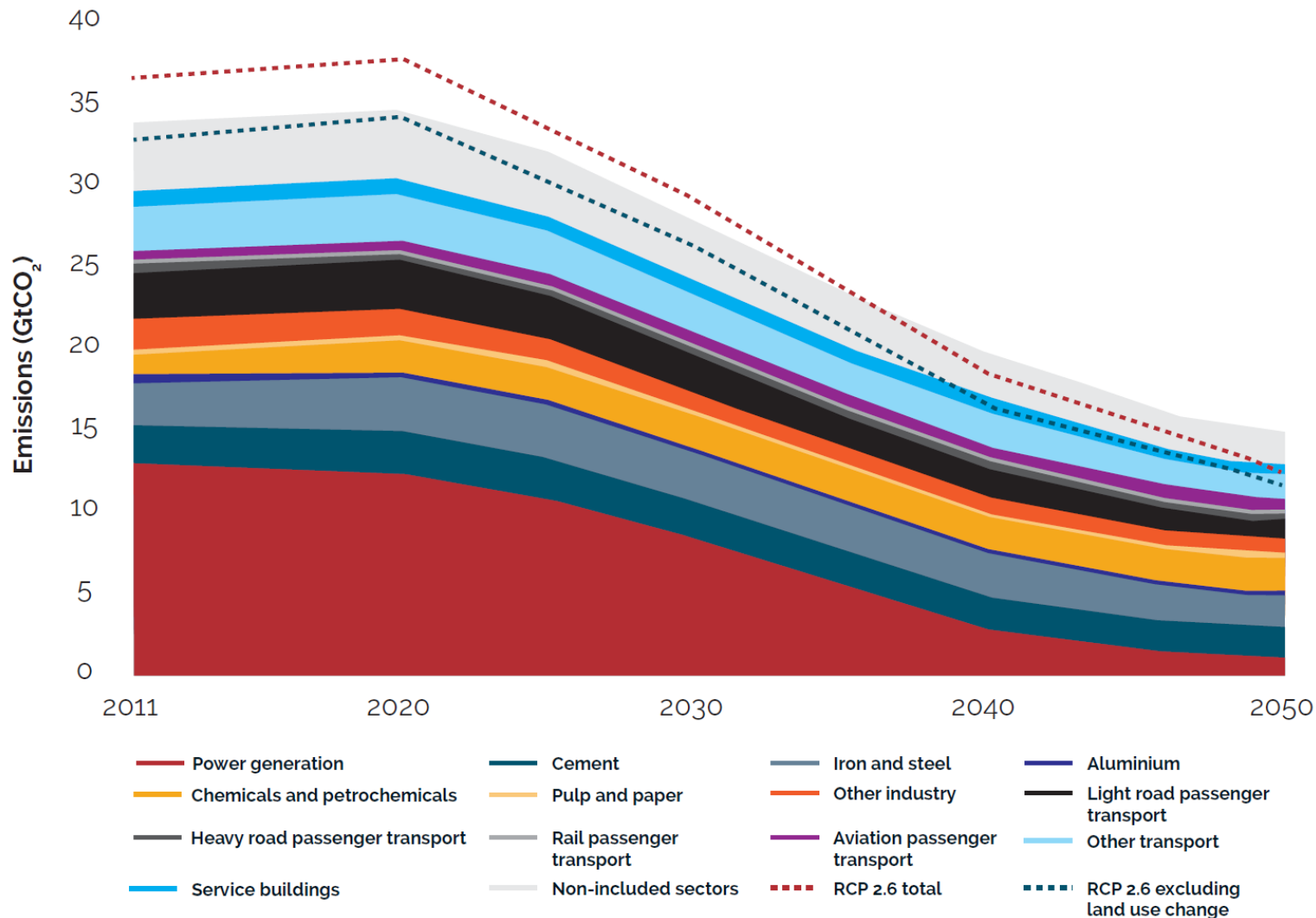
Consumption of sawn softwoods 2012 - per capita

Source: FAO

Sektorieell dekarboniserings-koncept, 2011–50

(Source: SECTORAL DECARBONIZATION APPROACH (SDA), May 2015)

2. VAD ÄR TRÄ?

Vad är skillnaden mellan trä och träsubstans?

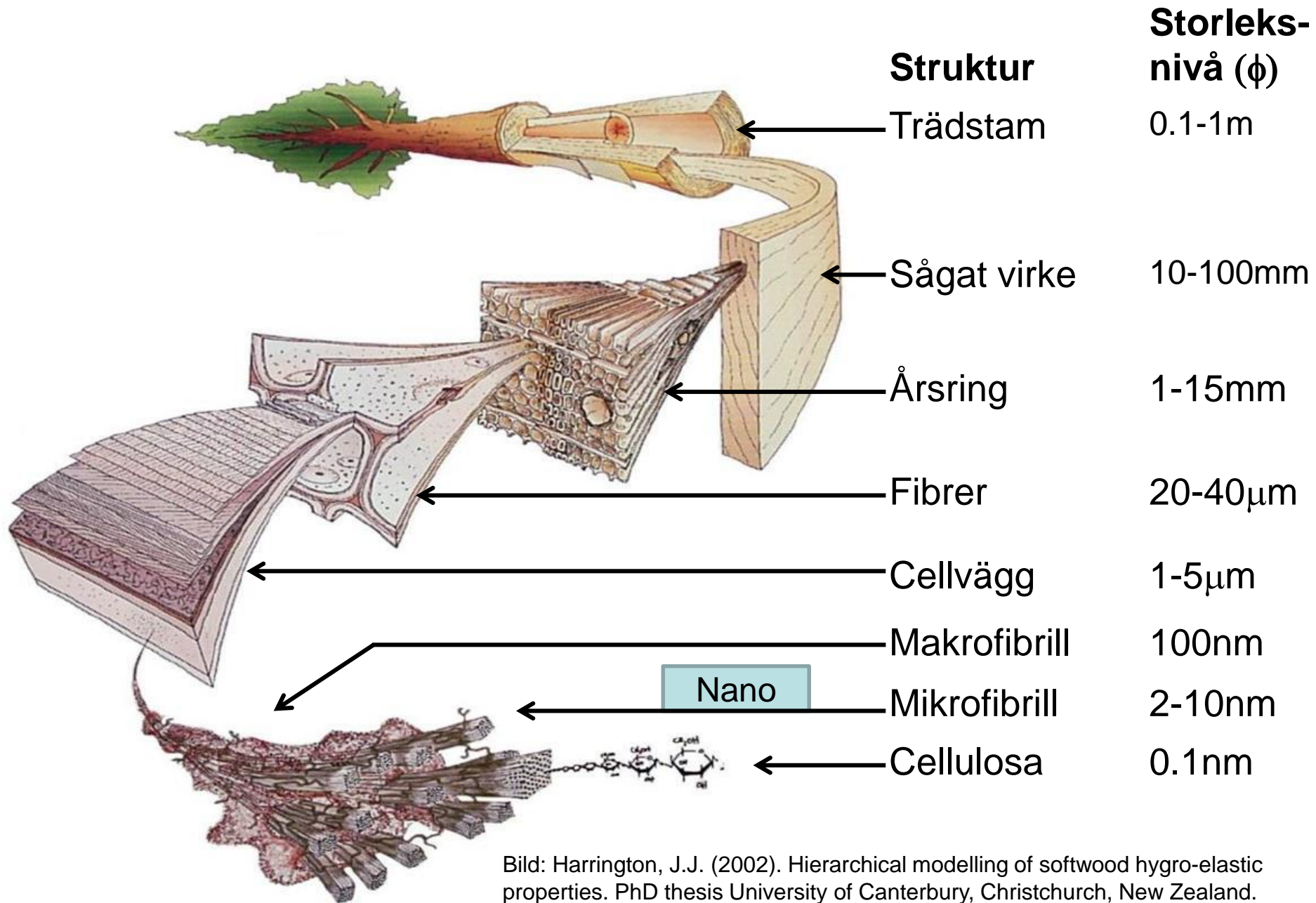
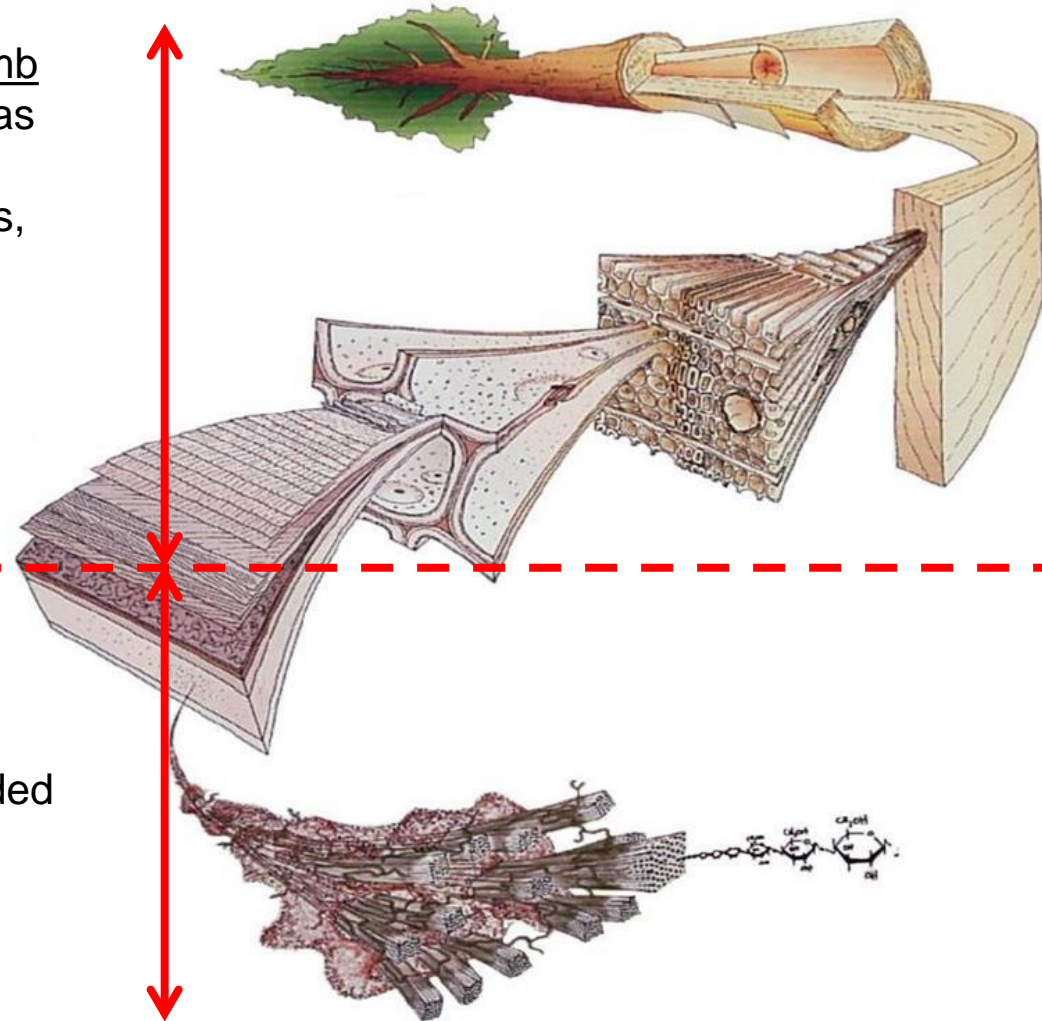

Bild: Harrington, J.J. (2002). Hierarchical modelling of softwood hydro-elastic properties. PhD thesis University of Canterbury, Christchurch, New Zealand.

What is wood and wood substance?

Wood

- Porous
- Heterogeneous (natural cellular honeycomb composed of wood substance structured as EW, LW, HW, SW, etc.)
- High variability ($\rho \sim 200\text{-}1200 \text{ kg/m}^3$, knots, extractives content $\sim 1\text{-}10\%$)
- Anisotropic
- Hygroscopic
- Biodegradable
- Combustible

Wood substance

- Nearly non-porous
- Heterogeneous (natural biocomposite composed of reinforcing cellulose embedded in a matrix of hemicellulose and lignin structured as fibrils and laminates)
- Low variability ($\rho \sim 1500 \text{ kg/m}^3$)
- Anisotropic
- Hygroscopic
- Biodegradable
- Combustible

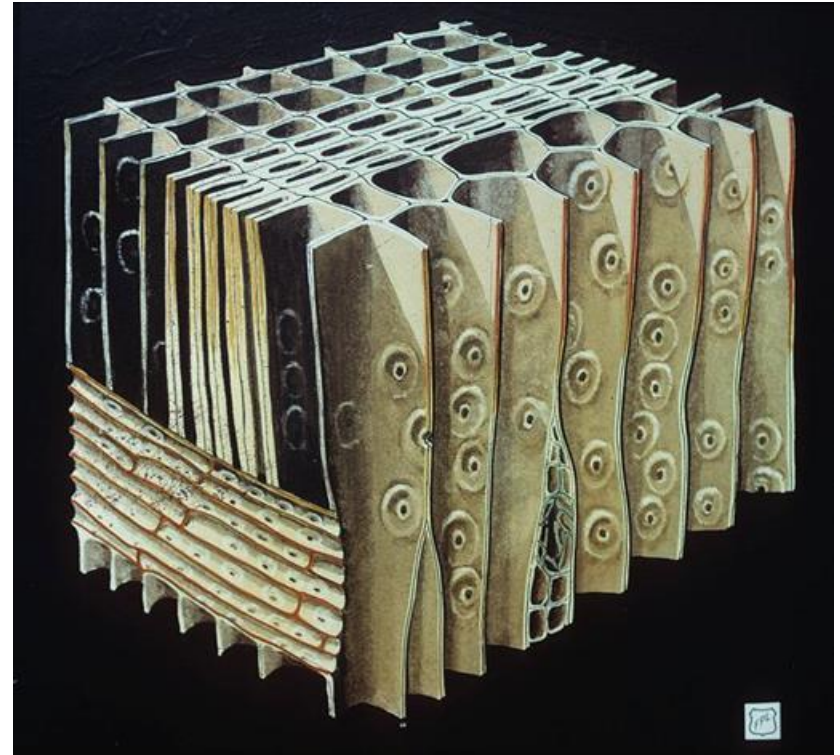
Bild: Harrington, J.J. (2002). Hierarchical modelling of softwood hydro-elastic properties. PhD thesis University of Canterbury, Christchurch, New Zealand.

Detta är trä

Av naturen 3D-printad porös biopolymerkomposit utmärkt för bärande konstruktioner

Torkad furu består av ca 2/3 luft, 1/3 träsubstans

Skiss av furu (ca 500 ggr förstoring)

Tallest Redwood, US
Sequoia sempervirens

115.55m

Tallest Giant Ash, Australia
Eucalyptus regnans

98.8m

Big Ben's Tower

96.3m

Tallest tree in Europe
Eucalyptus diversicolor

72m

Tallest tree in UK
Pseudotsuga menziesii

63.7m

Trafalgar Square Christmas tree
Picea abies

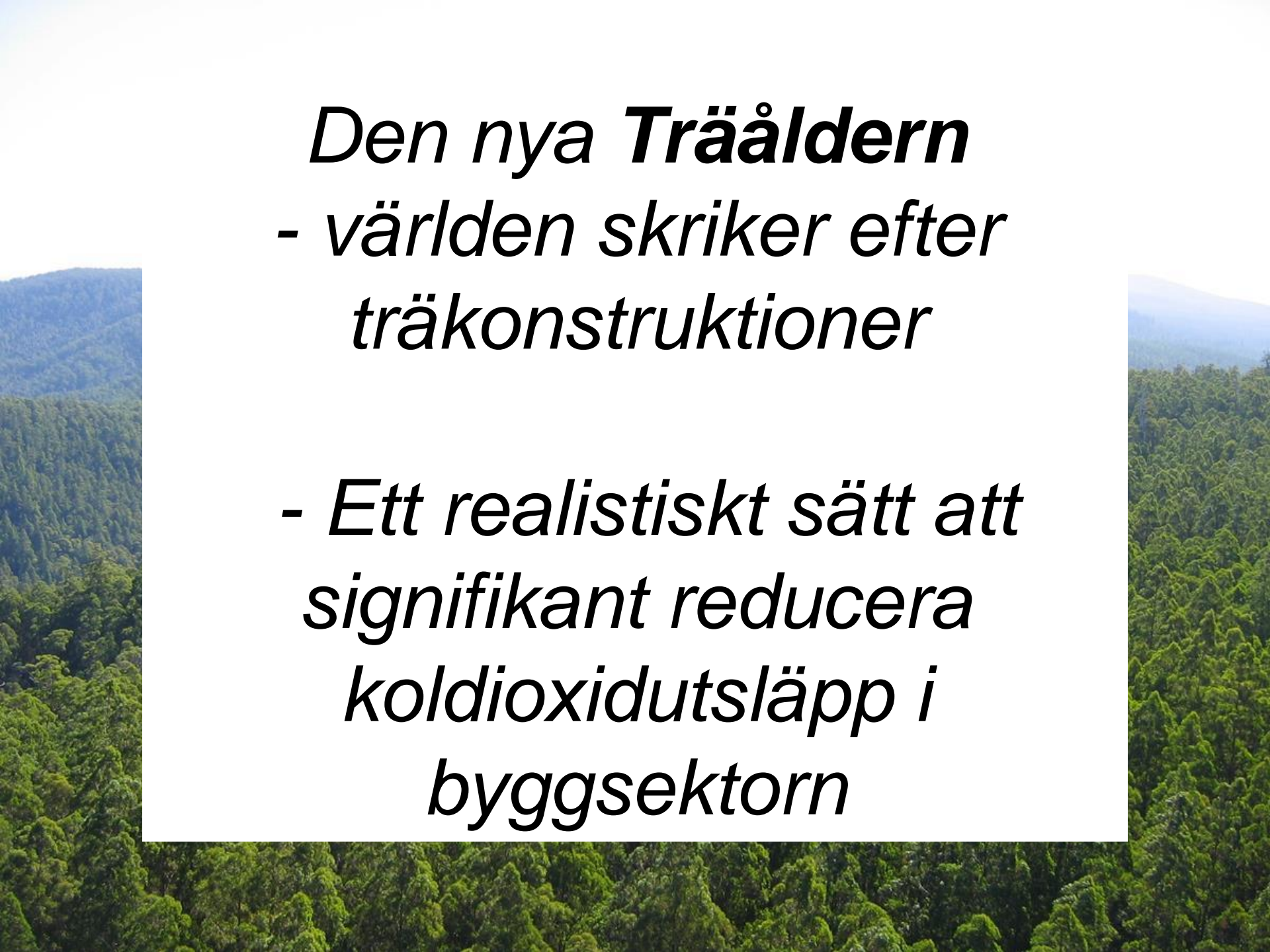
20m

You
Homo sapiens

(Credit: Pierangelo Pirak / BBC Earth: <http://www.bbc.com/earth/story/20141222-the-worlds-new-tallest-tree>)

Just nu är världens hösta trähus "Mjøstårnet": 80 meter och 18 våningar, i Brumunddal, en och en halv timmes bilresa norr om Oslo. Innan dess var det **"TREET": 52 meter och 14 våningar**, Damsgårdssundet i norska Bergen.

3. FINNS DET EN OUTNYTTJAD TRÄPOTENTIAL?

-
- Den nya Träåldern*
- *världen skriker efter träkonstruktioner*
  - *Ett realistiskt sätt att signifikant reducera koldioxidutsläpp i byggsektorn*

Sveriges träålder började för ca 10 000 år sen

Svensk-Danska
Tråkanoter för ca
6000 år sen

Helt biobaserade byggnader och städer (biocities)?

Nja!

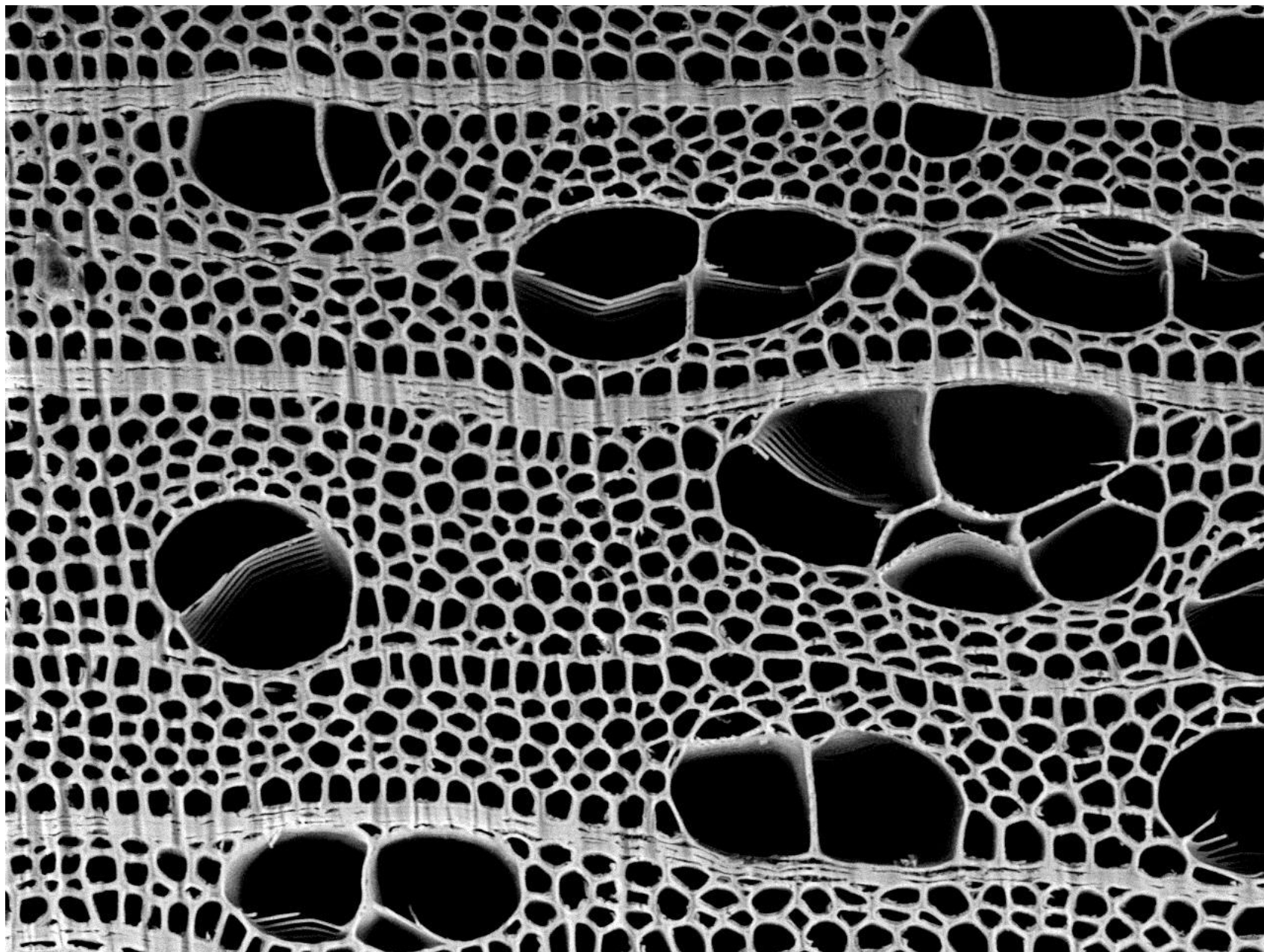
**Större andel
realistiska
byggmaterial**

- EWP
- Biokompositer
- Modifierat trä
- Hybridteknik

(Bild: Larsson och Kaiser)

REALISTISKA BIOBASERADE BYGGMATERIAL

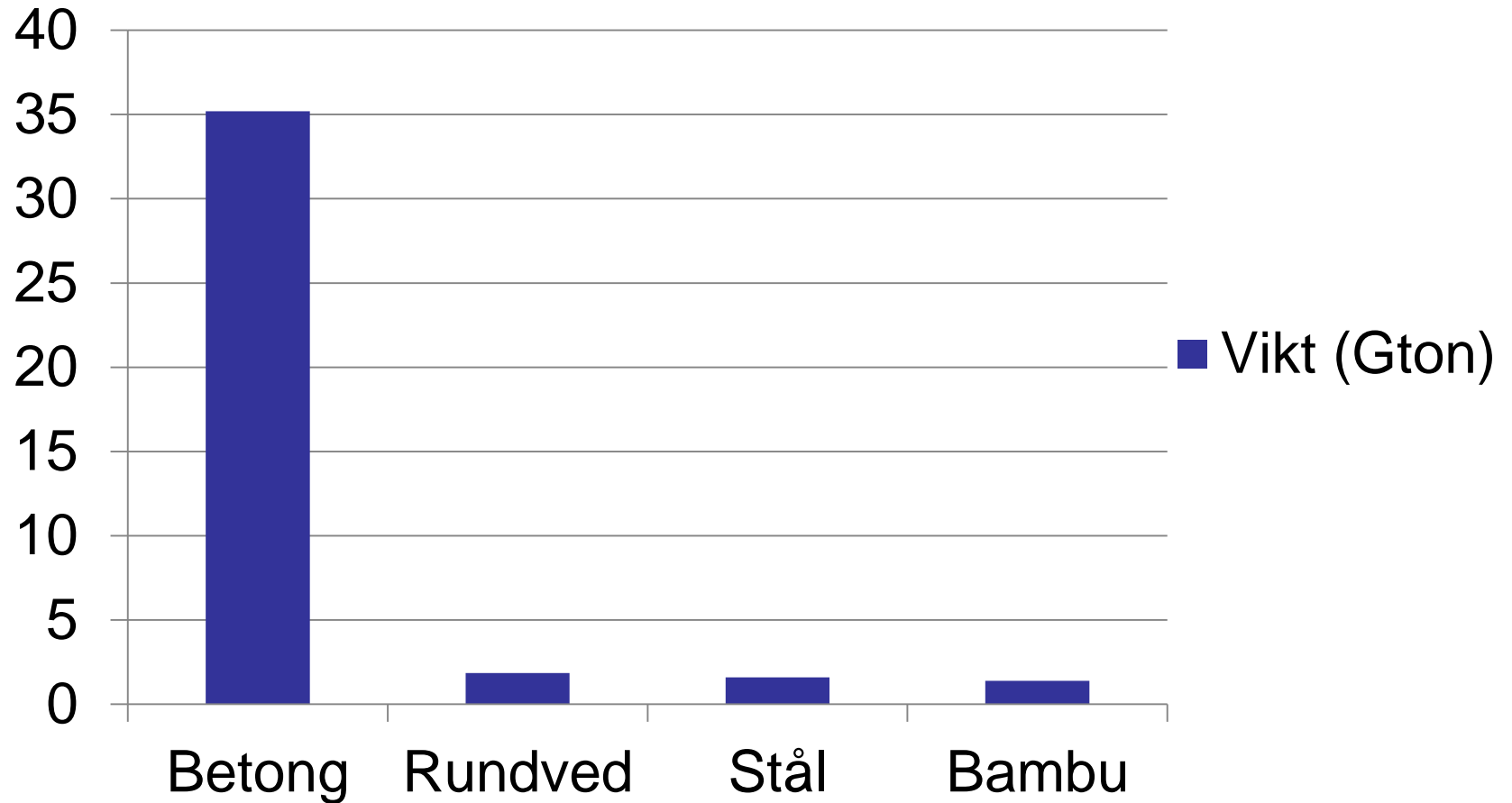

TM-1000_0653

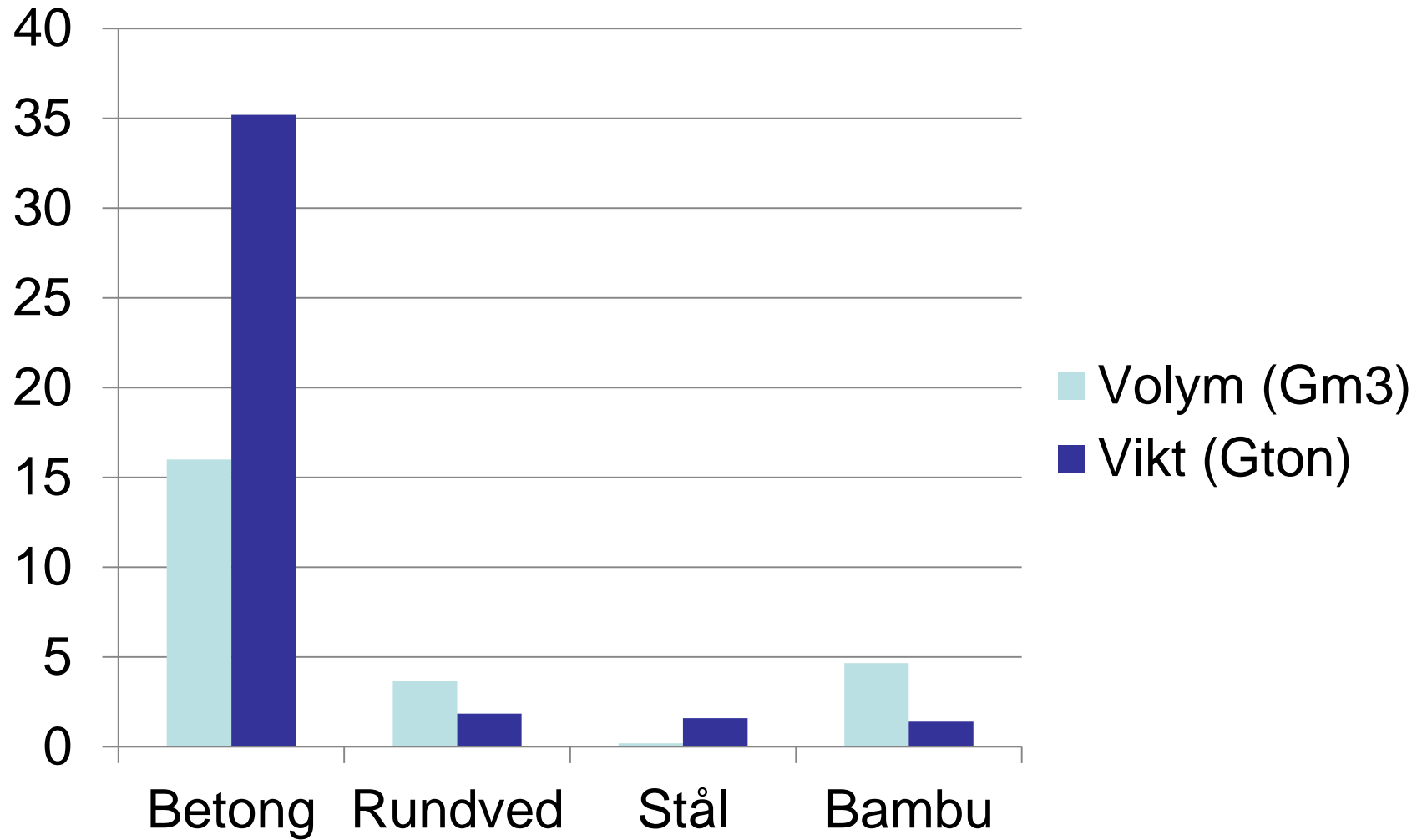
L x400 200 um

Vikt och volym

Vikt (Gton)

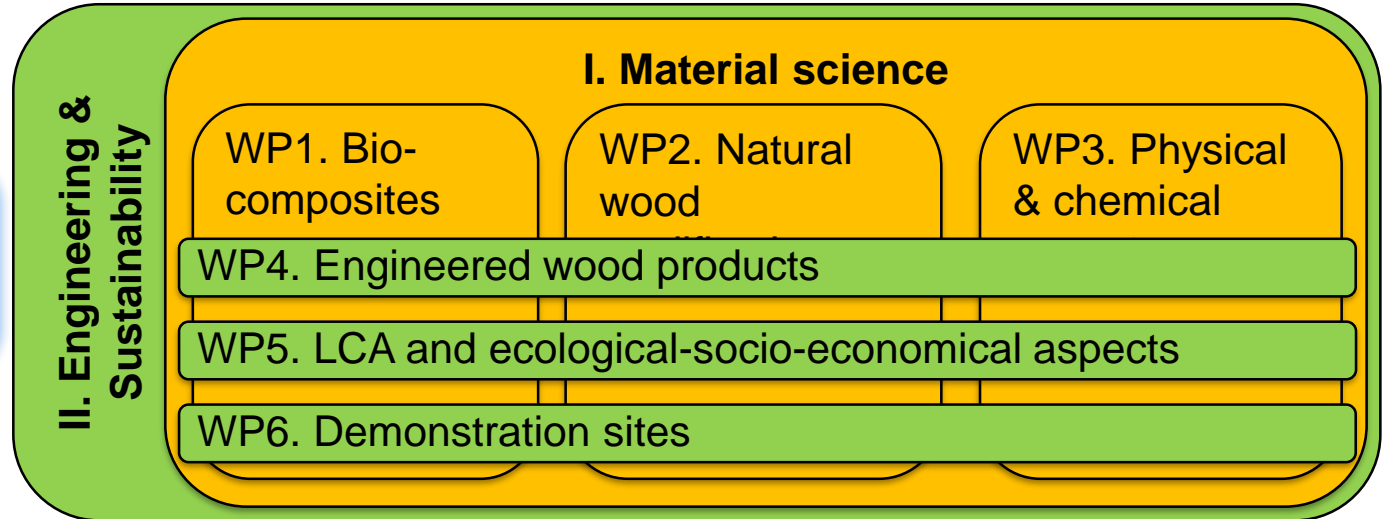

Vikt och volym

EnWoBio – Engineered wood & biobased building materials

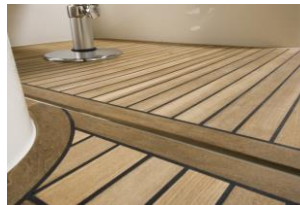
R&D on engineered biobased building materials, **basic project structure**

- EWP & hybrids
- Durability-modified wood
- Biocomposites

CLT

FA

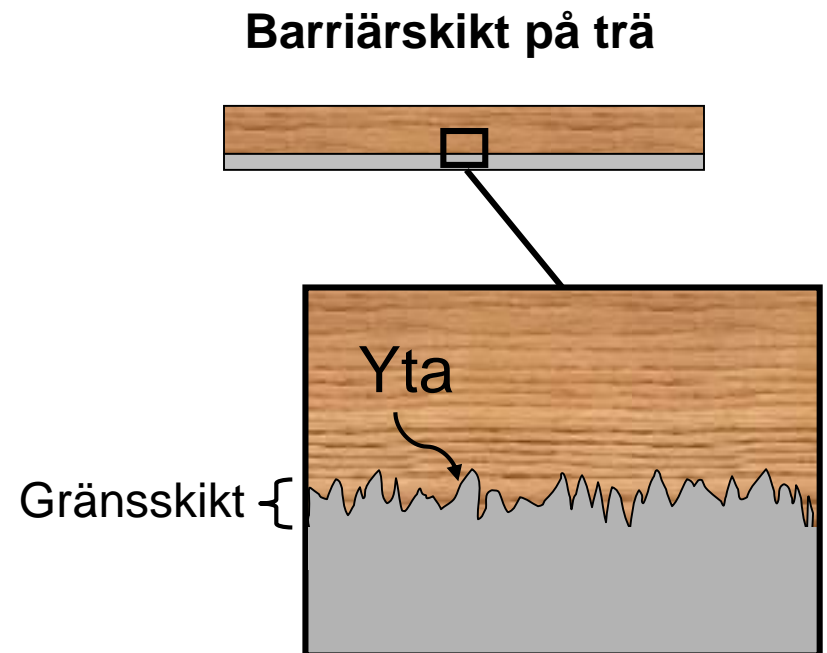
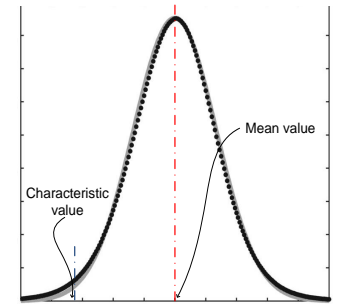

WPC

Minskad tränedbrytning och variabilitet säkras genom

- Designbaserade koncept
- Träskyddsmedel med biocider
- Modifiering utan biocider
- Hybrider/kombinationer med andra material
- Fysiska barriärer (ex. ytbehandling)

Småhus

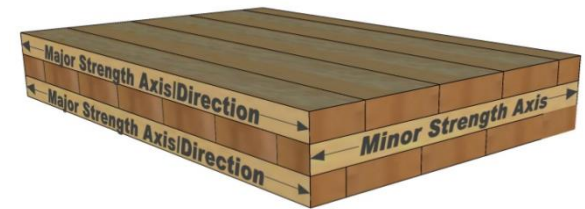
<http://www.traradhuset.se/?u=/section/1958>

Större andel engineered wood products (EWP)

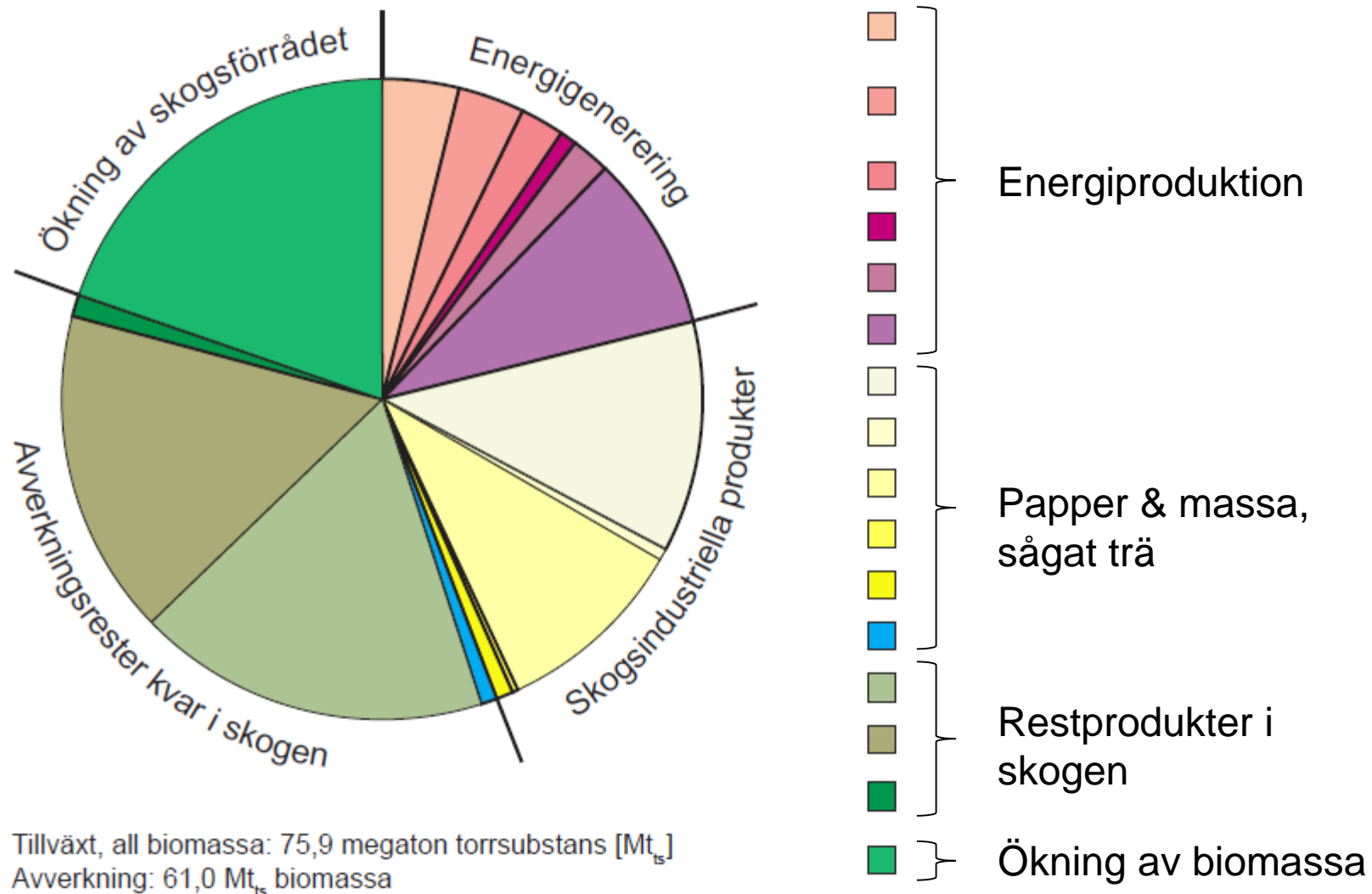
Väggelement: KL trä, cederspån

KL-trä

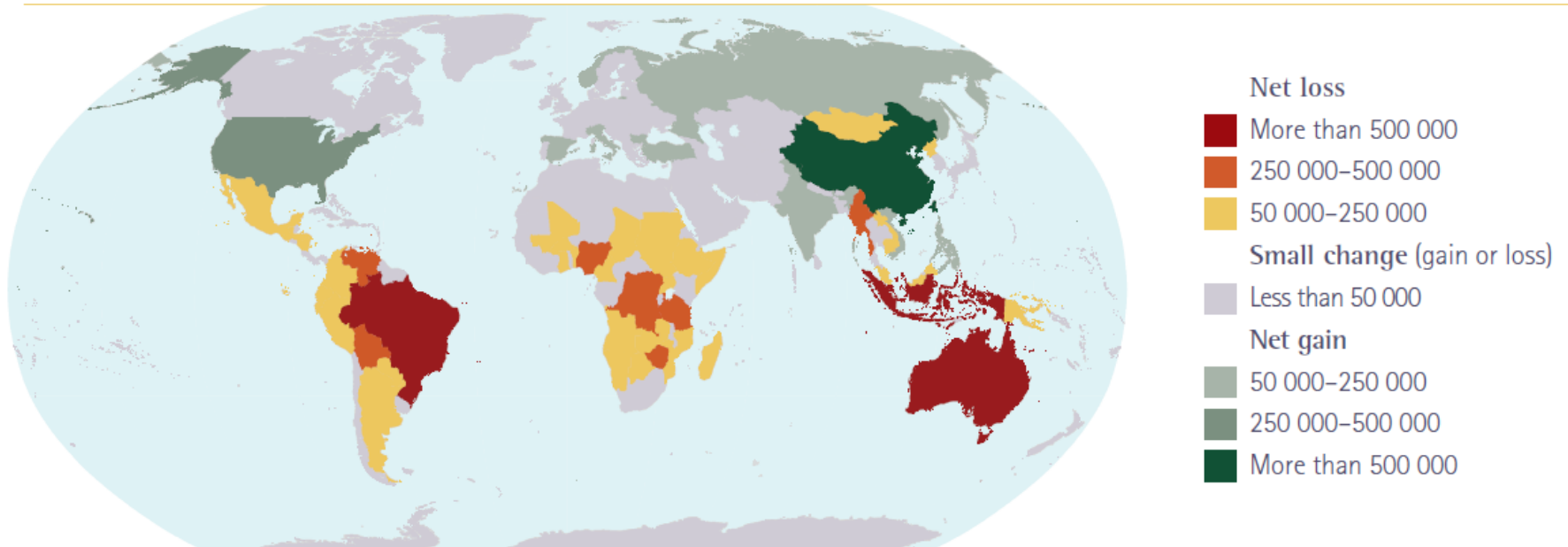
Ingenjördesignade
träbaserade byggmaterial
(EWP)

Biomassaflöden, Sverige

(Nilsson 2004)

Är trä ett förnybart material?

Nettoförändring av skogsareal per land, 2005-2010 (ha/år)

Source: www.fao.org/forestry/fra2010

8-våningshus Strandparken i Sundbyberg

KL trä

Väggelement: KL trä,
cederspån

Ny handbok för KL-trä:

<https://www.svensktra.se/siteassets/6-om-oss/publikationer/pdf/svt-kl-trahandbok-2017.pdf>

Oktober 2013

Februari 2014

Större andel träbaserad hybridteknik

(Foton av Roberto Crocetti)

Brock Commons, Canada, 2016

- Trä-betong-stål-hybrid
- 18 våningar
- KL-trä + limträ
- Betongkärnor

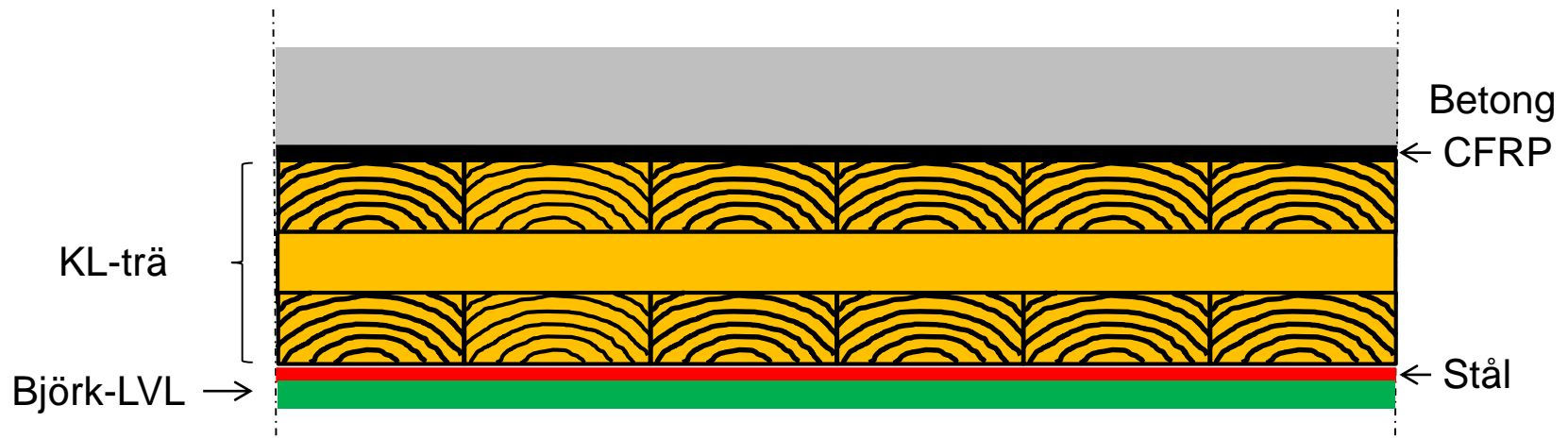

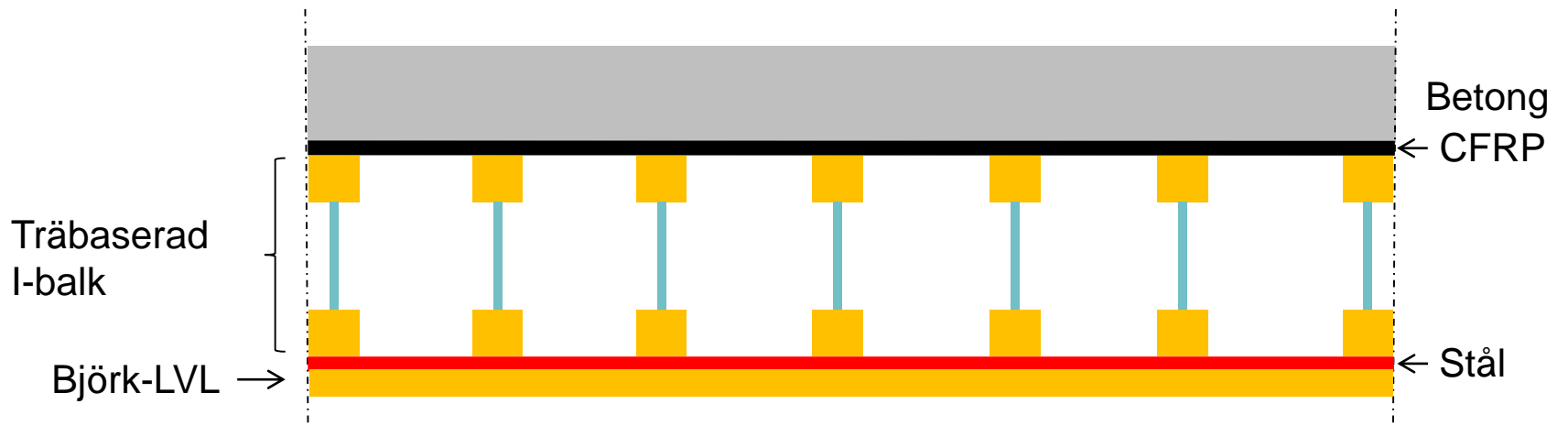
(Bildkälla:naturallywood.com)

https://www.youtube.com/watch?v=GHTdnY_gnmE
<https://www.youtube.com/watch?v=rYwl6wHcRVc>

Varför hybridteknik på byggsystemnivå?

- Drastiskt ökad resurseffektivitet och minskat kolfotavtryck för byggsektorn
- *Designa en mix mellan komponenter av trä och icke-trä för optimala byggsystem med förbättrade egenskaper och resurseffektivitet än varje komponent var för sig*

Träpris till Linda Stenbergs och Jennifer Nordlöfs exjobb

Årets vinnare

den 11 oktober 2018 09:14 | Av Nils Lindstrand | Tipsa redaktionen

Bra idé höll och prisbelönas

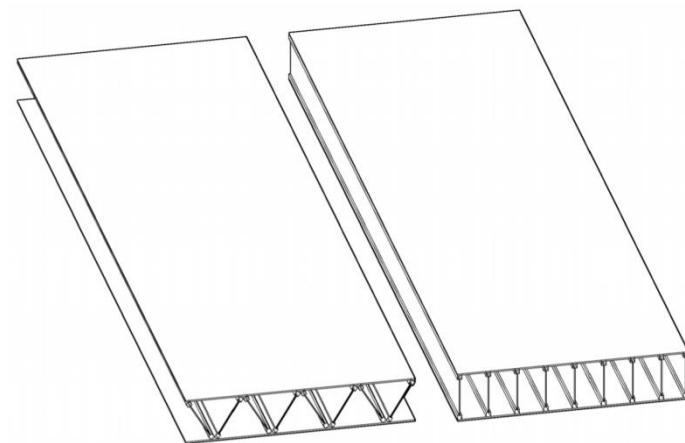
Det kan bli möjligt att minska höjden på bjälklag i stora tråhus genom att vinkla I-balkarna och kombinera dem med kilformade lister. Beräkningarna tyder på att man även skulle kunna minska dimensionerna på vinklade lättbalkar i bjälklagen och därmed minska tjockleken ytterligare.

De här resultaten kunde Linda Stenberg och Jennifer Nordlöf belägga i sitt examensarbete vid KTH, "Vinklade lättbalkar i bjälklag – En lösning till minskad bjälklagshöjd". Nu har detta examensarbete belönats med årets Träteknologipris. En kvalificerad jury var enig, och hyllar både relevansen och kvaliteten på arbetet.

Linda Stenberg och Jennifer Nordlöf får årets Träteknologipris.

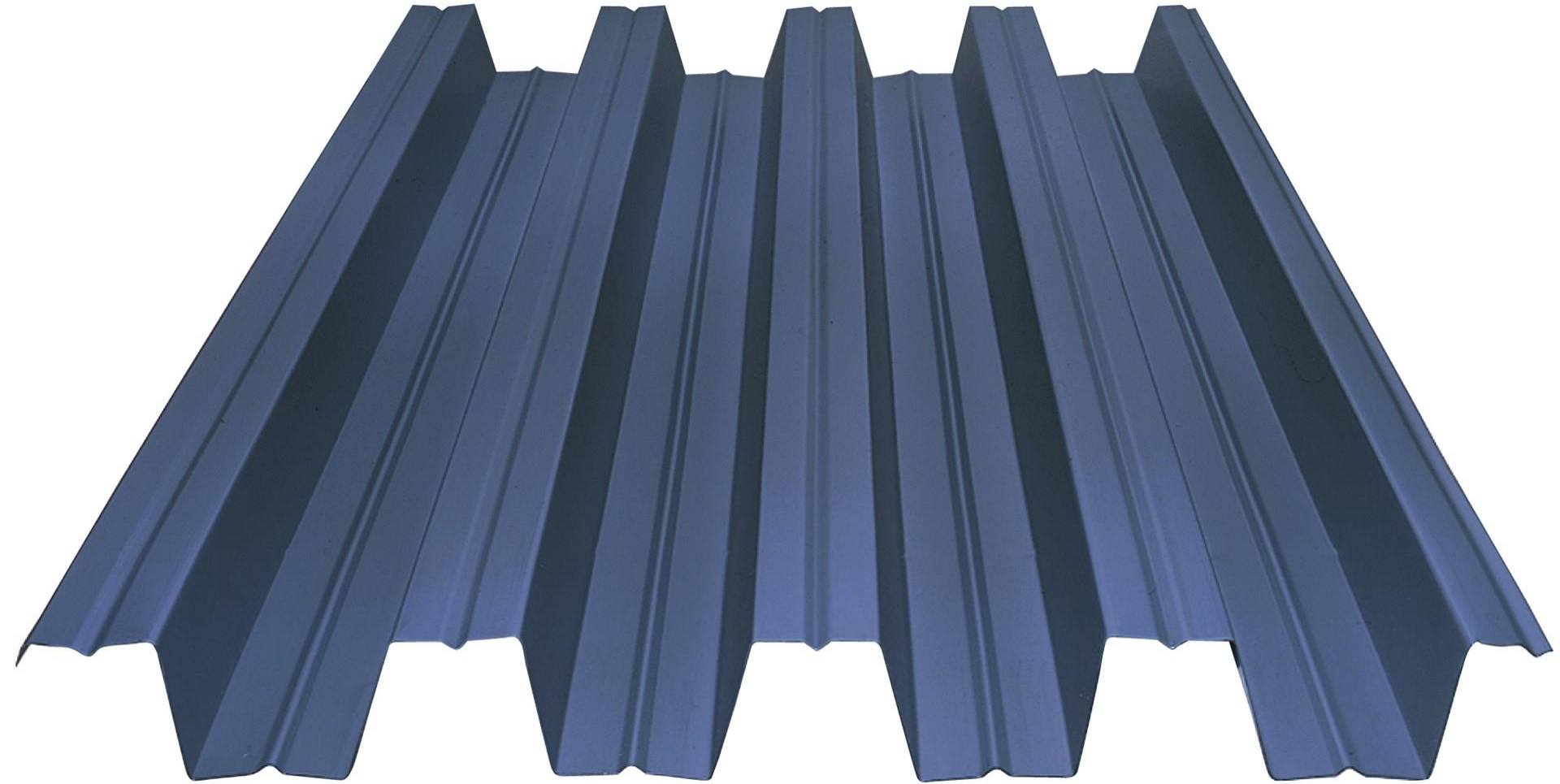
Foto Nils Lindstrand, NTT Woodnet.

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kth:diva-231578>

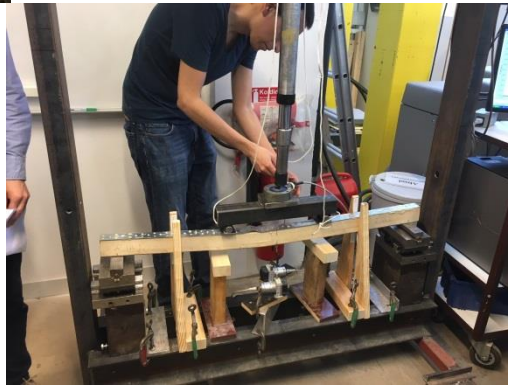
Handledare: Roberto Crocetti, KTH Byggnadsmaterial

Profilerad (korrugerad) tunnplåt

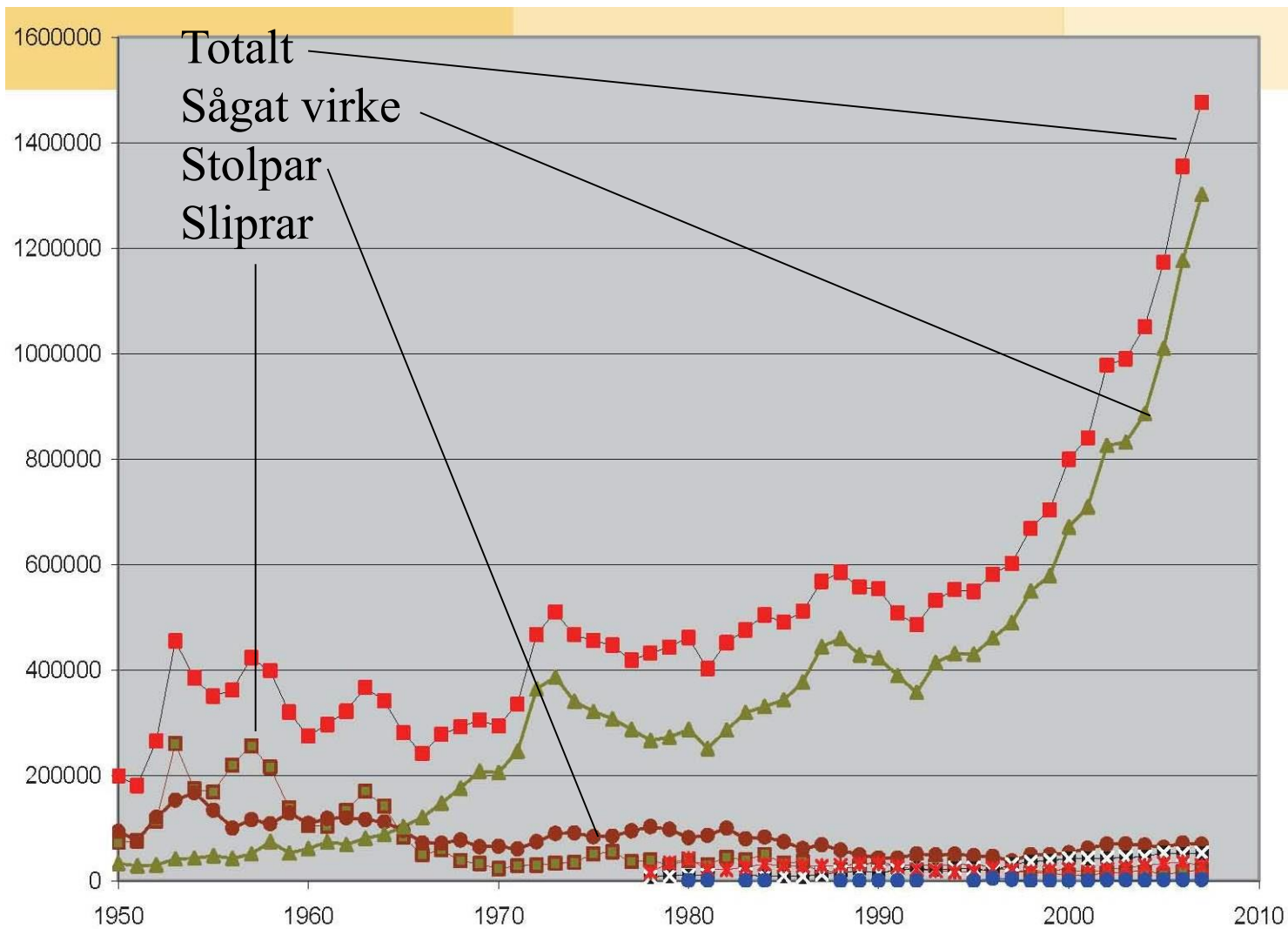
För ondulerade (eller sandwichformade) trä-stål hybrider

Minskad variabilitet

BESTÄNDIGHETS- MODIFIERAT TRÄ

Produktion av impregnerat trä i Sverige 1950-2007, m3

(Källa: Träskyddsföreningen)

Värmebehandlat trä

Vanliga produkter:

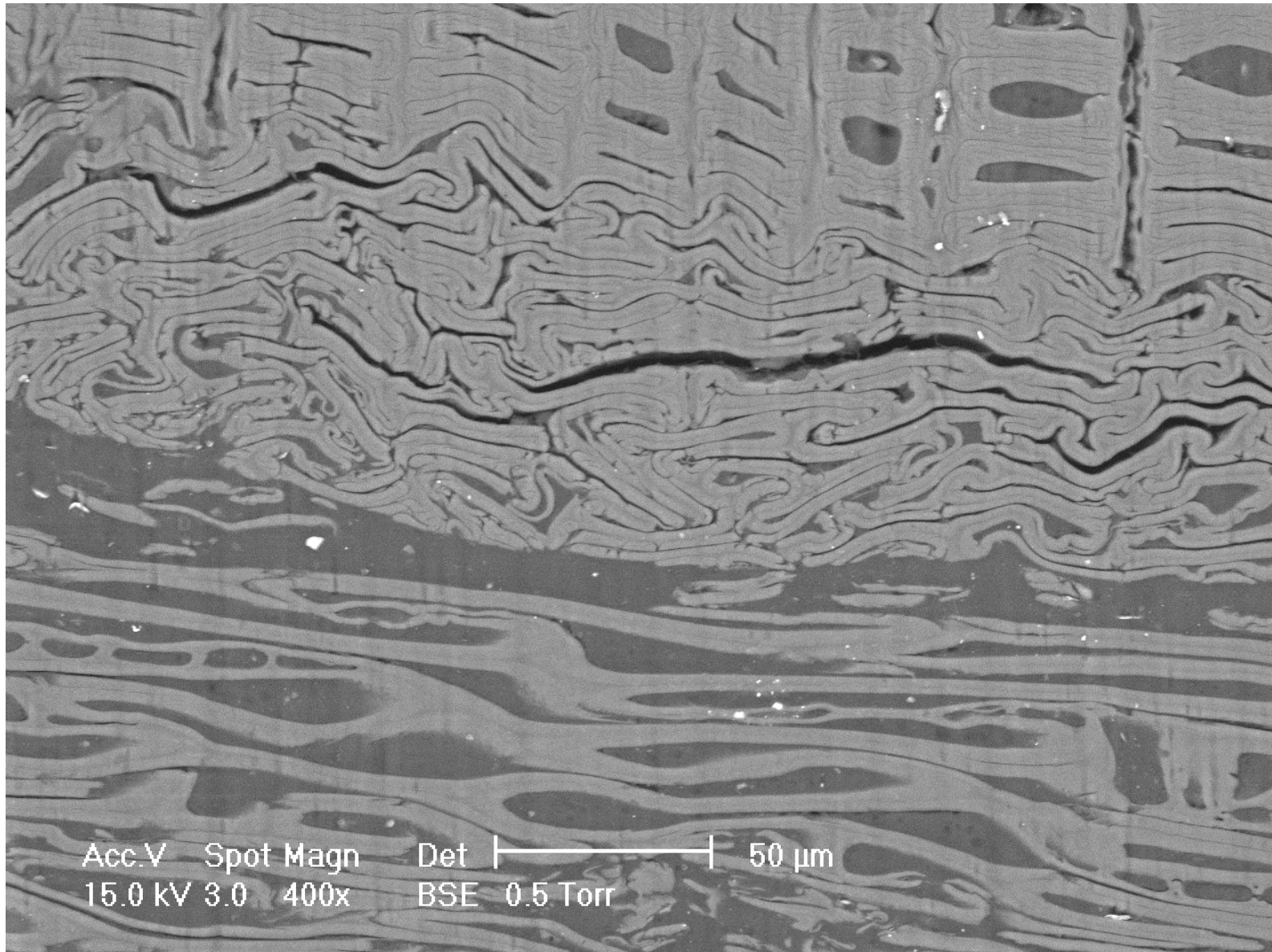
- Fasader
- Altaner och räcken
- Snickeriprodukter
- Utomhusmöbler
- Bastuinredning

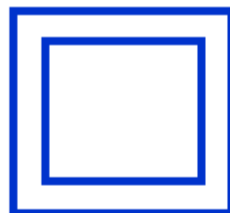
Figure 20-4. The colour of heat-treated pine. Treatment temperatures from 120 to 220°C at 20°C intervals. Treatment time (photo: VTT).

Termo-hydro-mekanisk modifiering av trä

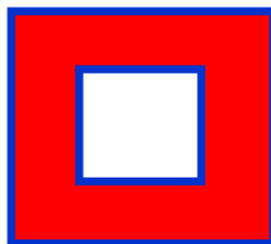

Kemisk modifiering av trä

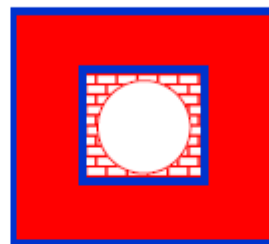
Obehandlad fiber
(tvärsnitt av)

Kemisk modifiering

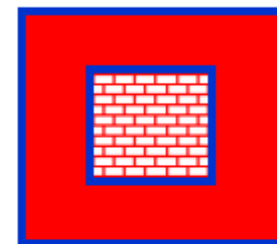
Kemisk modifiering
av fiberväggen enbart

Ex. acetylering av trä, värmebehandlat trä

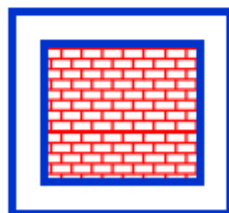
Kemisk modifiering
+ deposition på fibervägg

Ex. furfurylering av trä

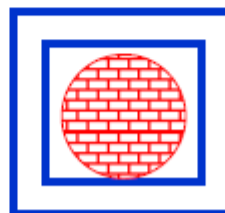
Kemisk modifiering
+ lumen-fyllande polymer

Plast-trä

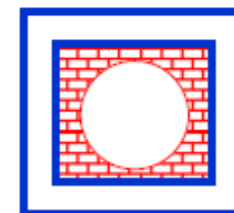

Lumen-fyllande
polymer, enbart

Ex. trä-plast-kompositer (WPC)

Lumen-fyllande
polymer, enbart

Enbart deposition
på fiberväggen

(Bild: Mats Westin, SP)

Acetylerat trä

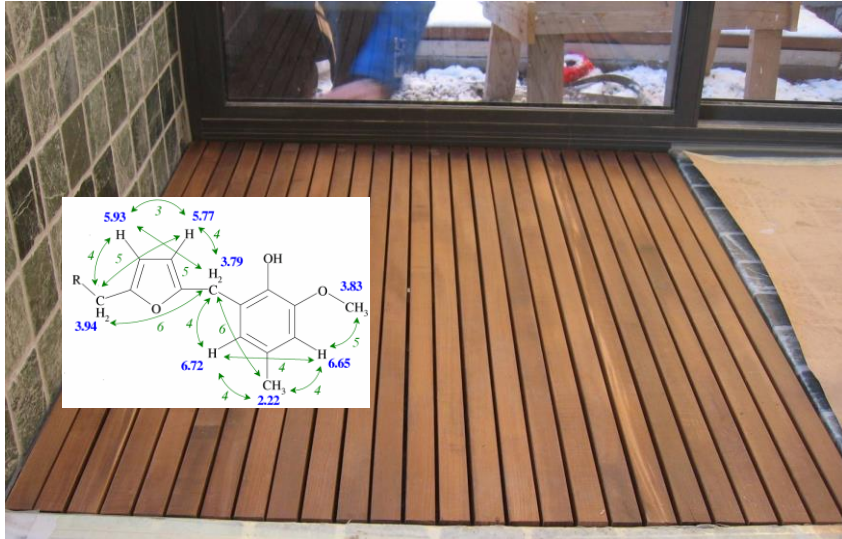
Vanliga produkter:

- Altaner och räcken
- Snickeriprodukter
- Fasader

Bärande större konstruktioner?

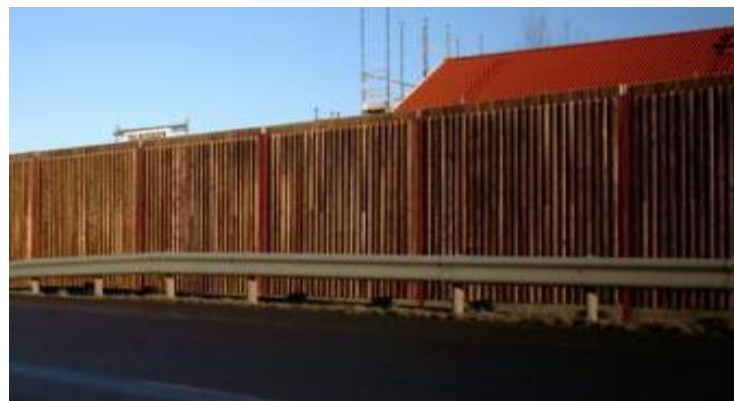
Furfurylerat trä

Vanligaste produkterna:

- Altaner och räcken
- Fasad
- Båtdäck
- Golv i offentliga miljöer
- Snickeriprodukter
- Trädgårdsmöbler

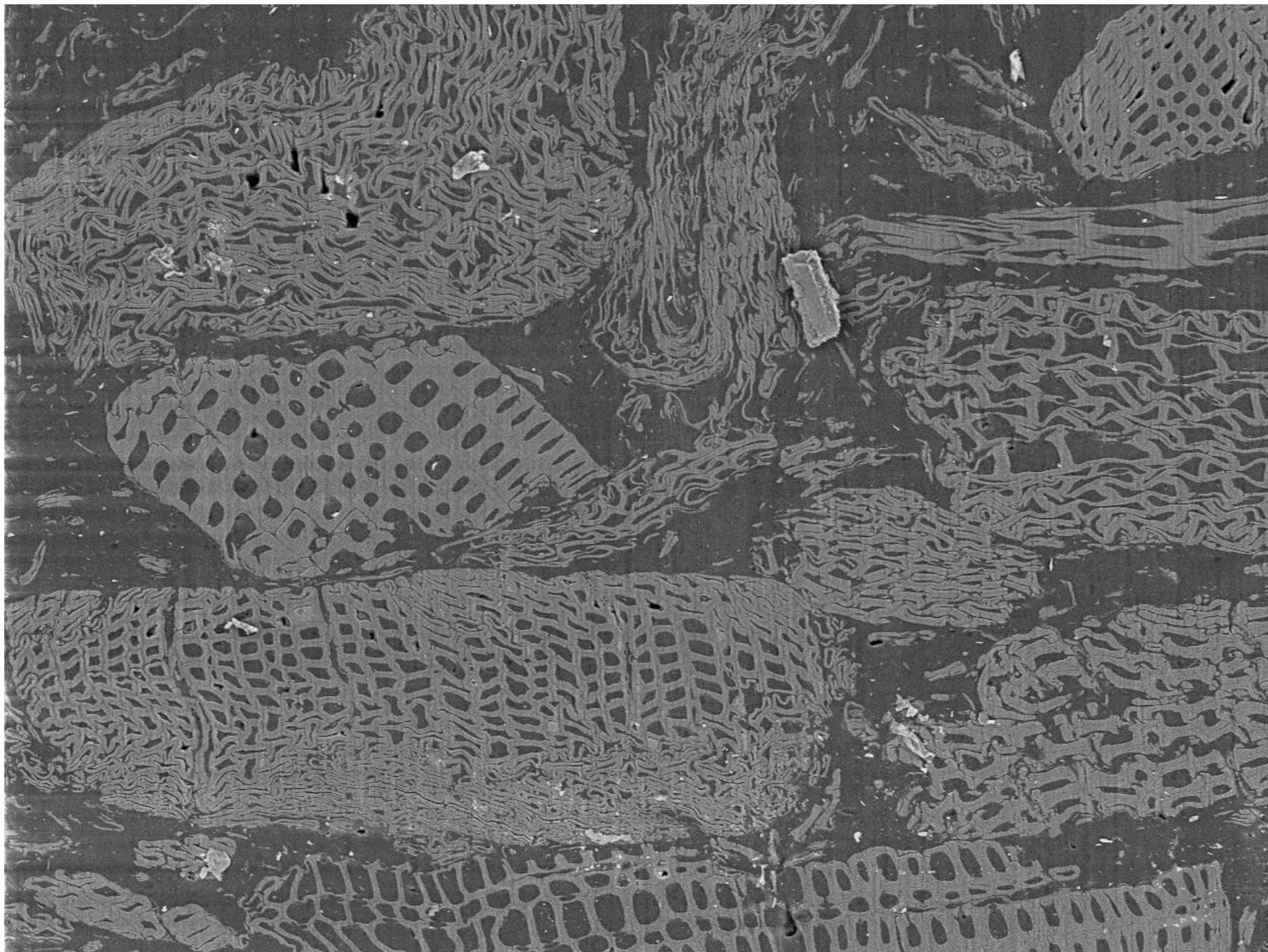
Bärande större konstruktioner?

Älvsbackabron, Skellefteå, Spännvidd: 130 m

Dock en mycket liten andel trä i svensk infrastruktur

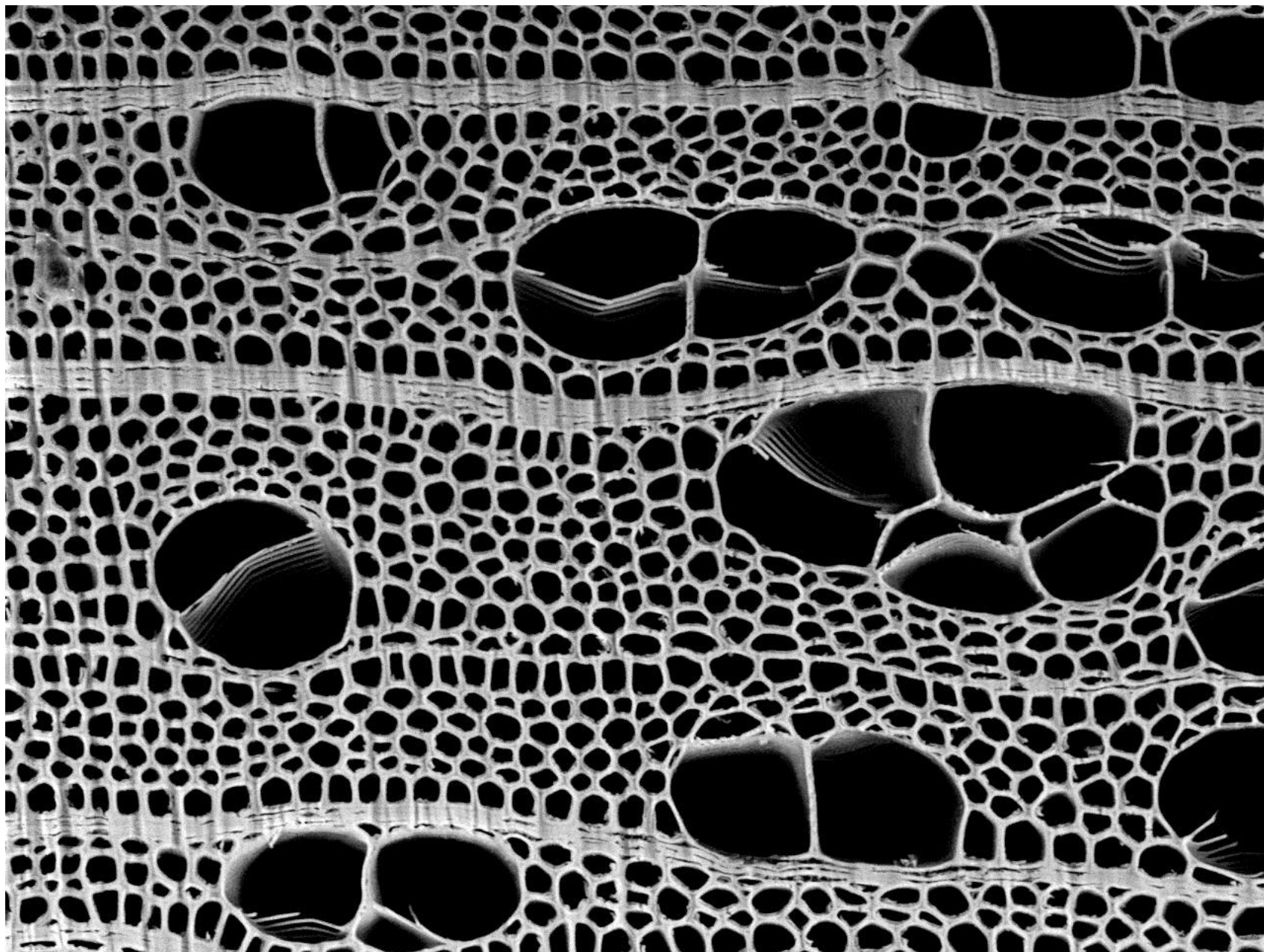
TM-1000_2513

2010-06-01

L

x250

300 um

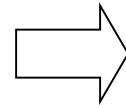
TM-1000_0653

L x400 200 um

BIOKOMPOSITER

3D thermoformed biocomposites (WPC)

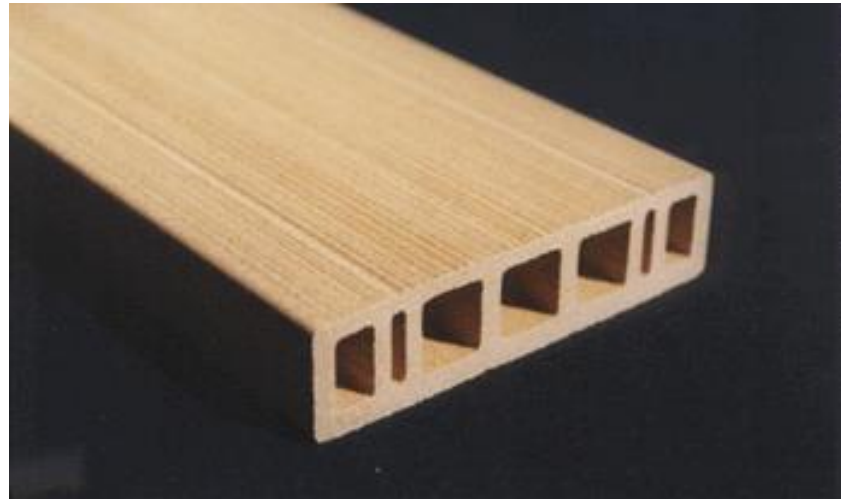
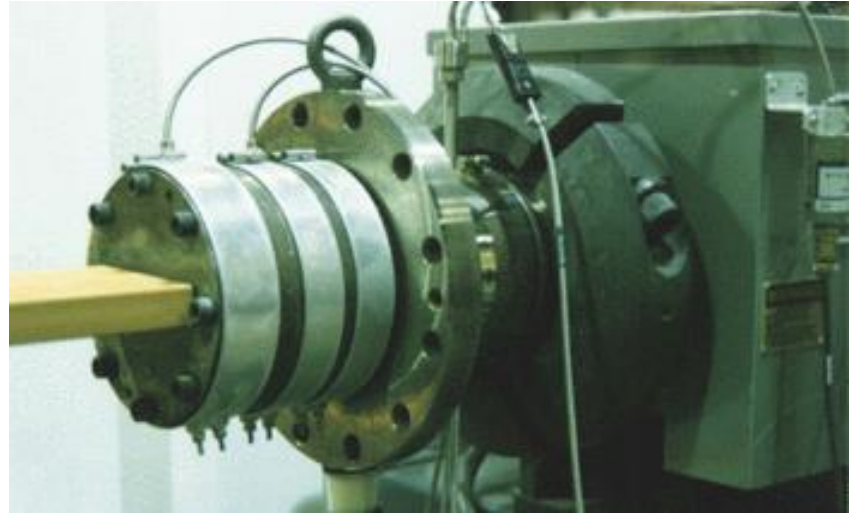
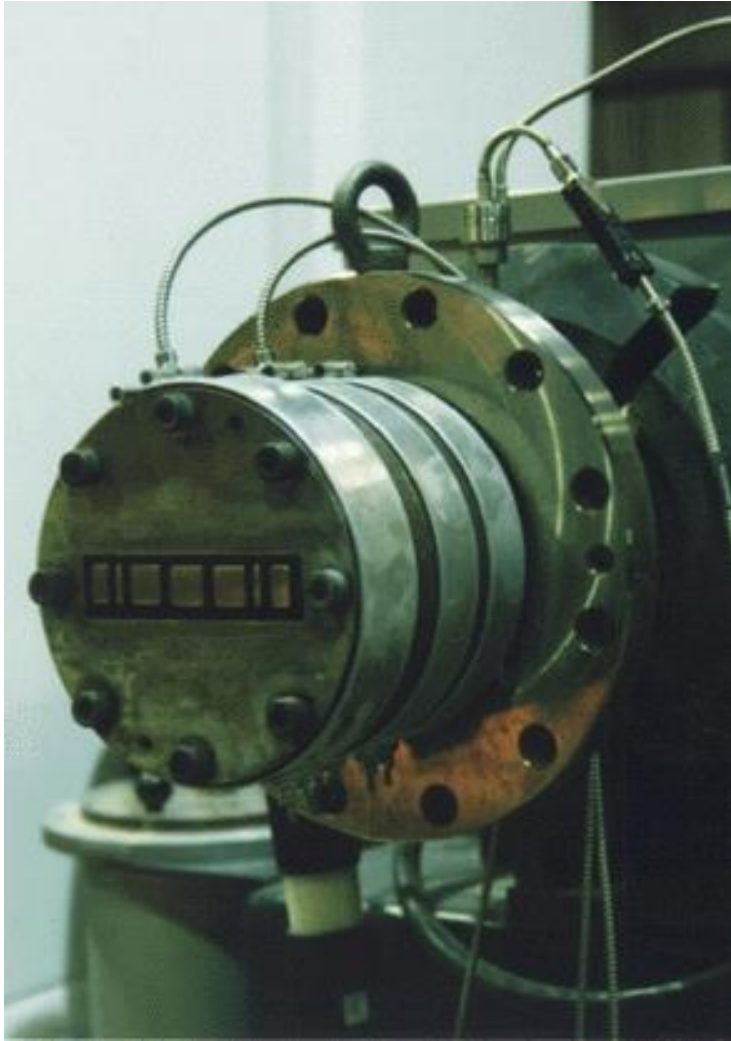

Heat
&
pressure

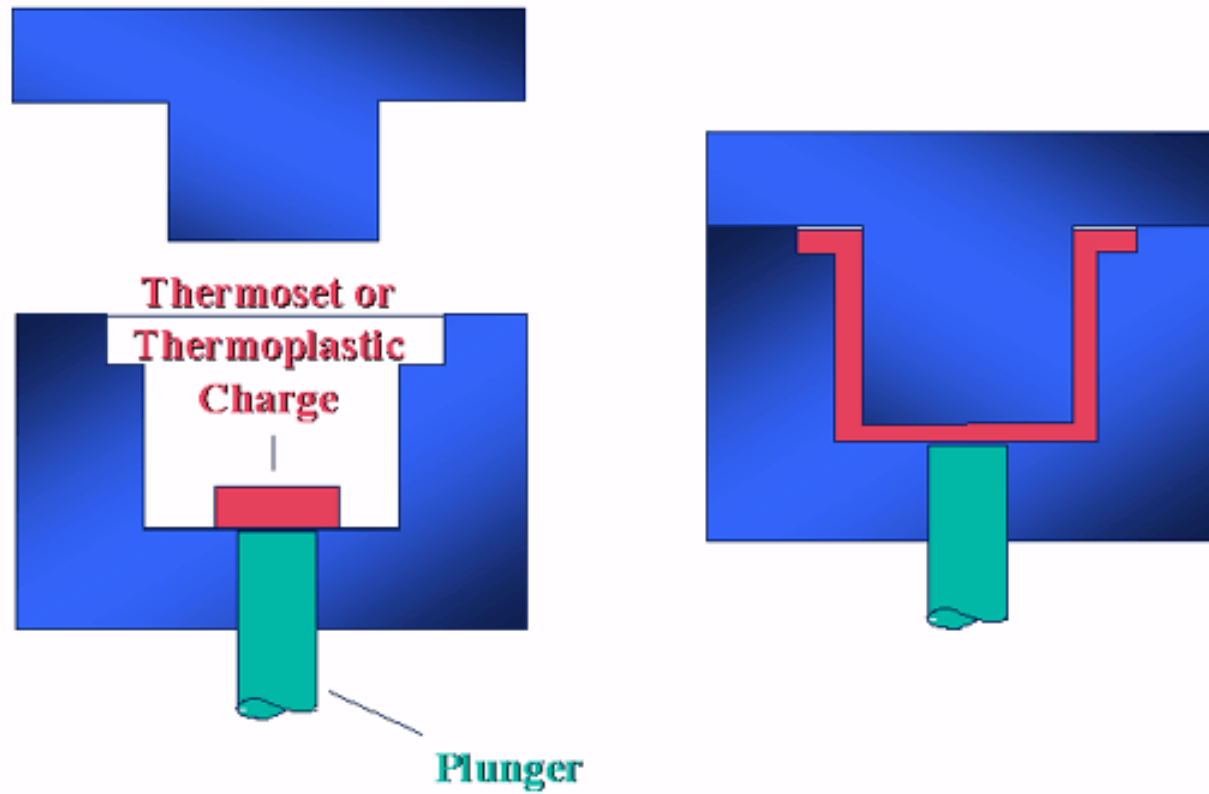

Typical wood plastic composites
(WPC) profiles

Extrudering (strängsprutning) av WPC

Formpressing

WPC-produkter

Utomhusdäck, räcken, staket

Infrastruktur
(kabelrännelock)

Fönster, dörrar, tak,
panel

WPC pallets

Dörrar

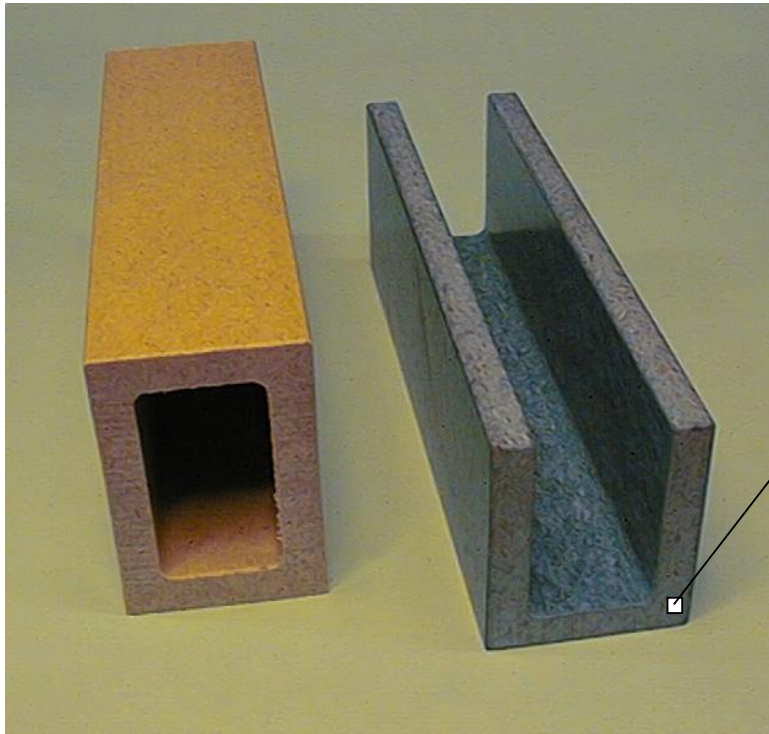

Utomhusmöbler

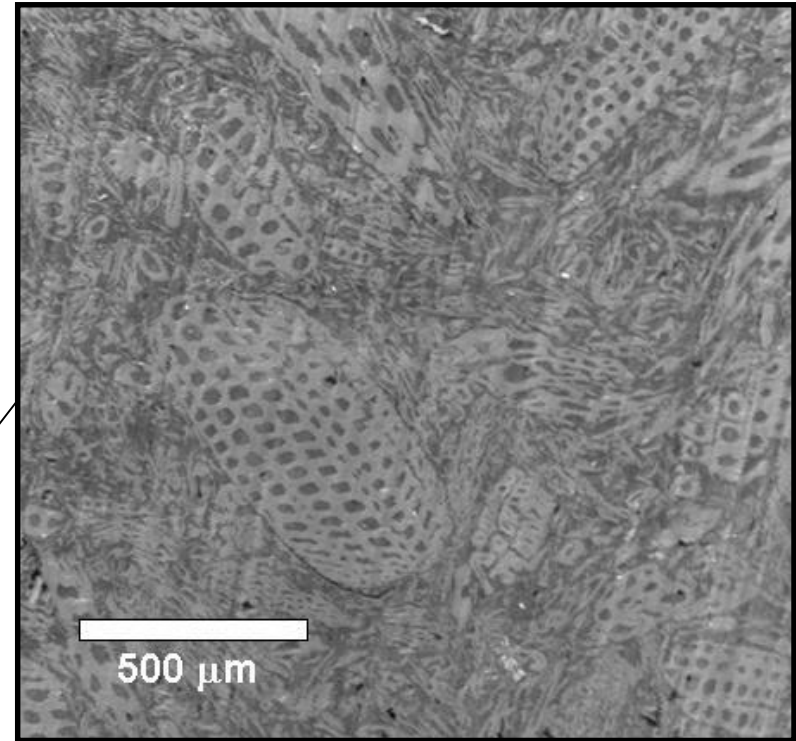
Lekustrustning

WPC mikrostruktur

Extruderad WPC

70 % trä, 25 % polypropen och 5 % processadditiv

Mikromorfologi

Provberedning med UV-laser-ablatering

25kV X100

100µm 083079

(Micrograph: Kristoffer Segerholm)

3. Wood/polypropylene composite

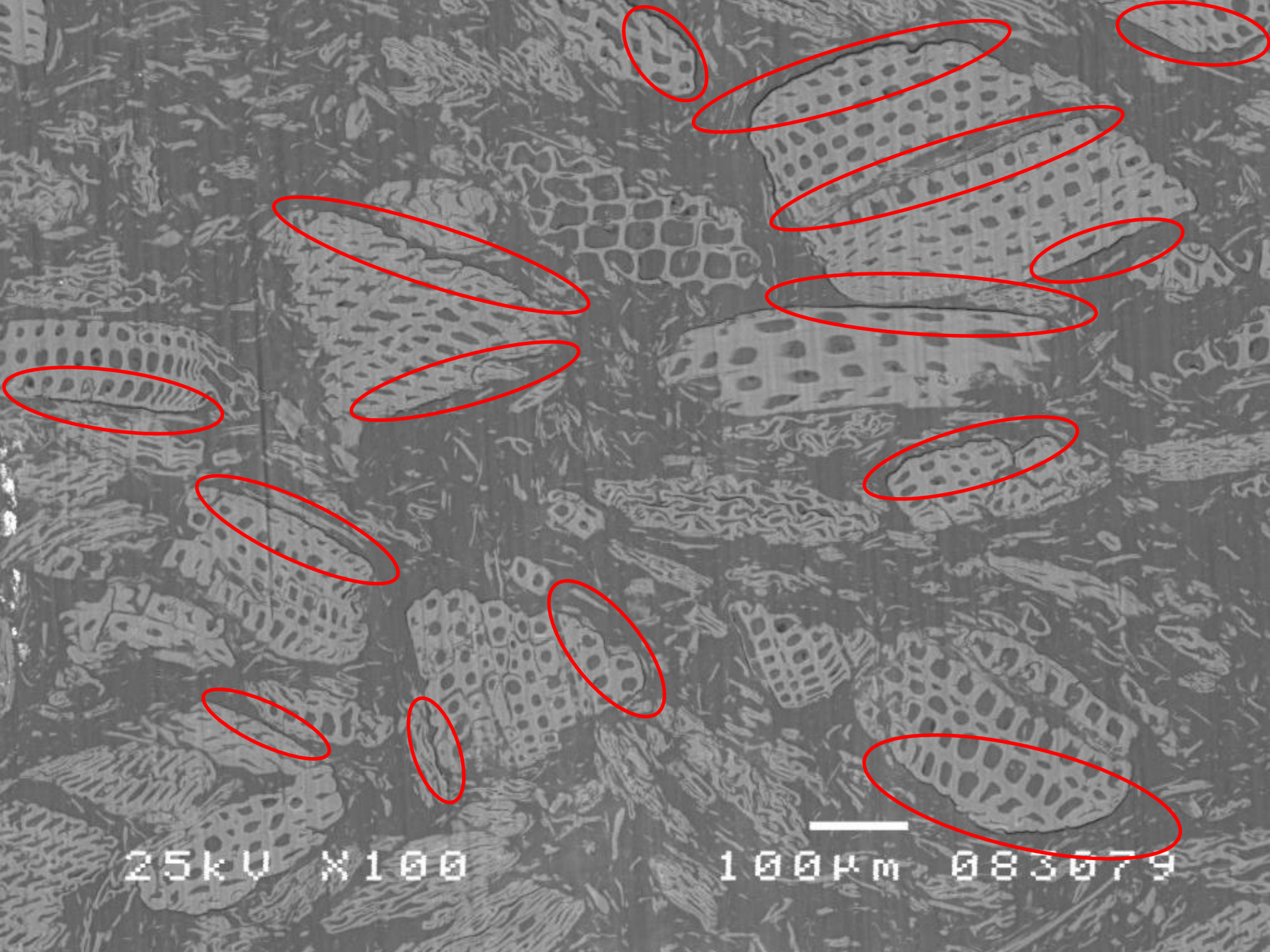
Material	Measured		Volume	Vol. %	Theoretical	
	density	Weight %			density	Porosity
PP pellets		30,0%	0,331	38,8%	905	
Wood substance		70,0%	0,467	54,6%	1 500	
Pores		0,0%	0,057	6,6%	1	
Total	1 170	100,0%	0,855	100,0%	1 253	6,6%

1 m³ har 819 kg wood substance

3. Wood/polypropylene composite

Material	Measured		Volume	Vol. %	Theoretical	
	density	Weight %			density	Porosity
PP pellets		50,0%	0,552	64,6%	905	
Wood substance		50,0%	0,333	39,0%	1 500	
Pores		0,0%	0,021	2,4%	1	
Total	1 103	100,0%	0,907	106,1%	1 129	2,3%

1 m³ has 551 kg wood substance

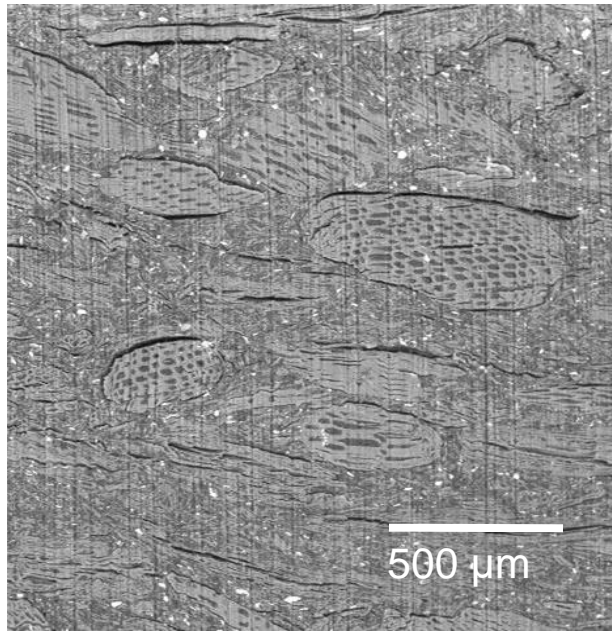
25kV X100

100µm 083079

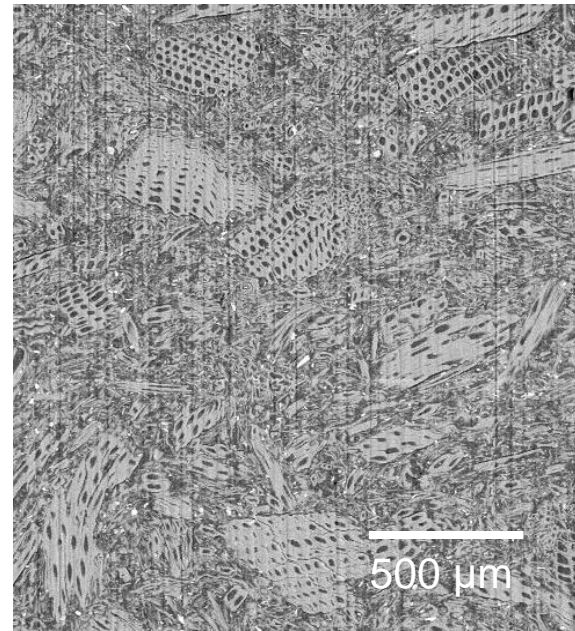

Effects of moisture-drying cycles in surfaces of WPCs

Micromorphology of WPC with ca
70% wood content, ca 30% PP

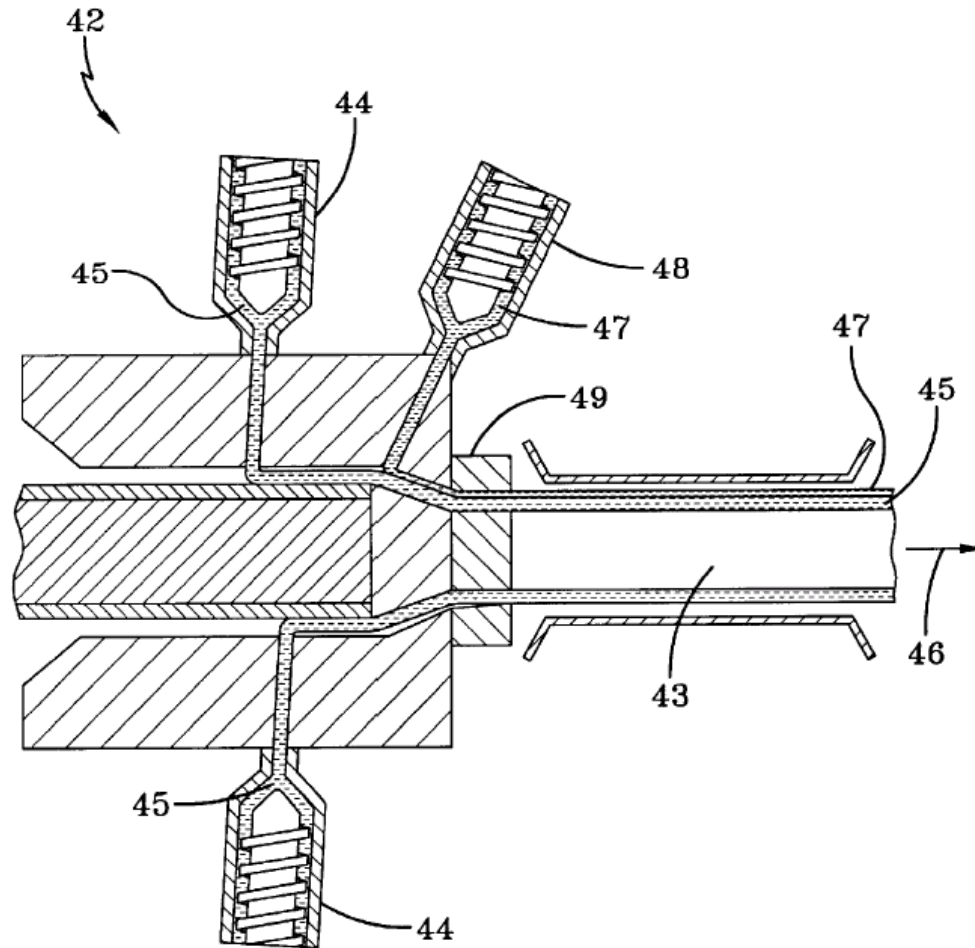
Untreated wood component

Acetylated wood component

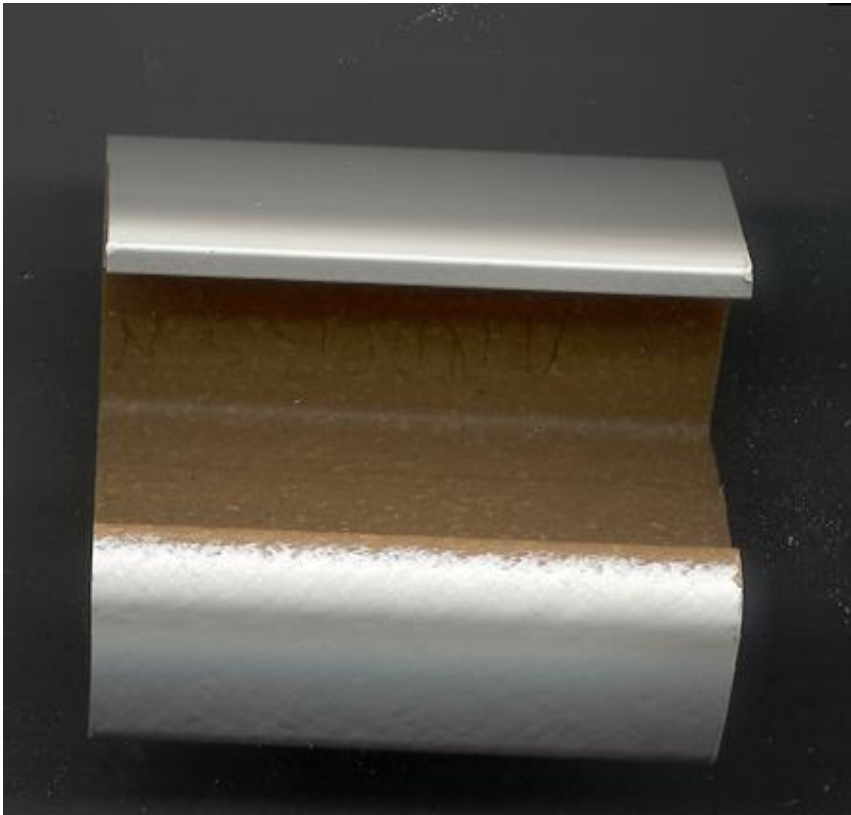
(Segerholm 2007)

Flerlagerkonstruktioner genom co-extrudering

U.S. Patent, June 17, 2003

Co-extruderad list

YTMODIFIERING AV TRÄ

Weathering - Cracking in outdoor use of wood

Causes

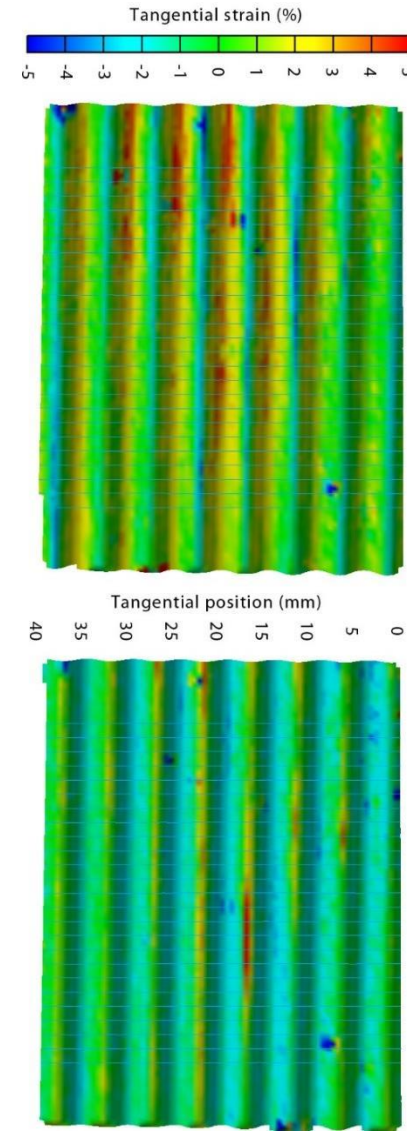
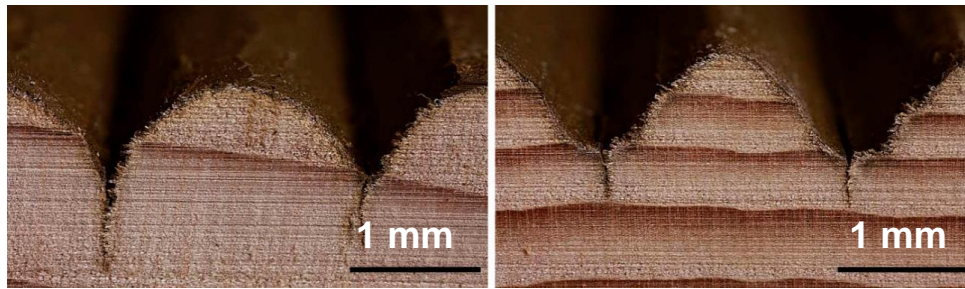
- Cyclic wetting and drying
- UV light

But?

Reduced cracking by profiling

Profiled wood surface

Wetting

(red colour: swelling; blue colour: shrinkage)

Drying

Superamfifob ytbehandling på trä

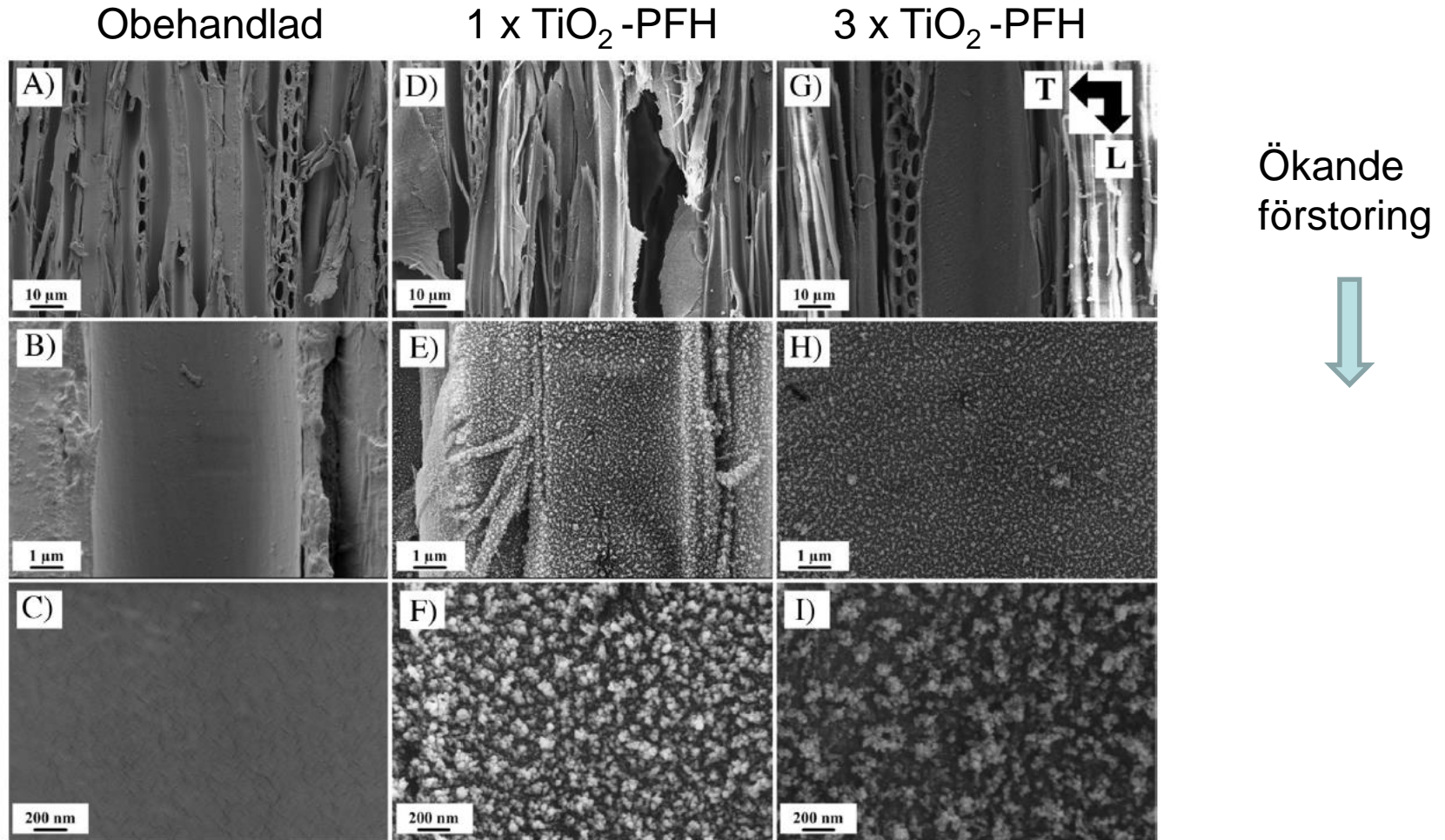

Fig. 1. FEG-SEM images of wood (A–C), 1 x TiO₂-PFH (D–F) and 3 x TiO₂-PFH (G–I) coated wood. The wood fibers are oriented in the longitudinal direction (L).

Touminen et al 2016. Applied Surface Science 389 (2016) 135–143.

**Maziar Sedighi Moghaddam, Postdok-projekt
Finansiering från Troedsson**

[Vattendroppe](#)

[Olivoljaedroppe](#)

[Självrengörande effekt av vattendroppe](#)

4. SAMMANFATTNING

Sammanfattning?

Skogsindustrin
Betongbranschen
Stålbranschen
Byggindustrin
Stockholms stad
Akademiska hus
KTH

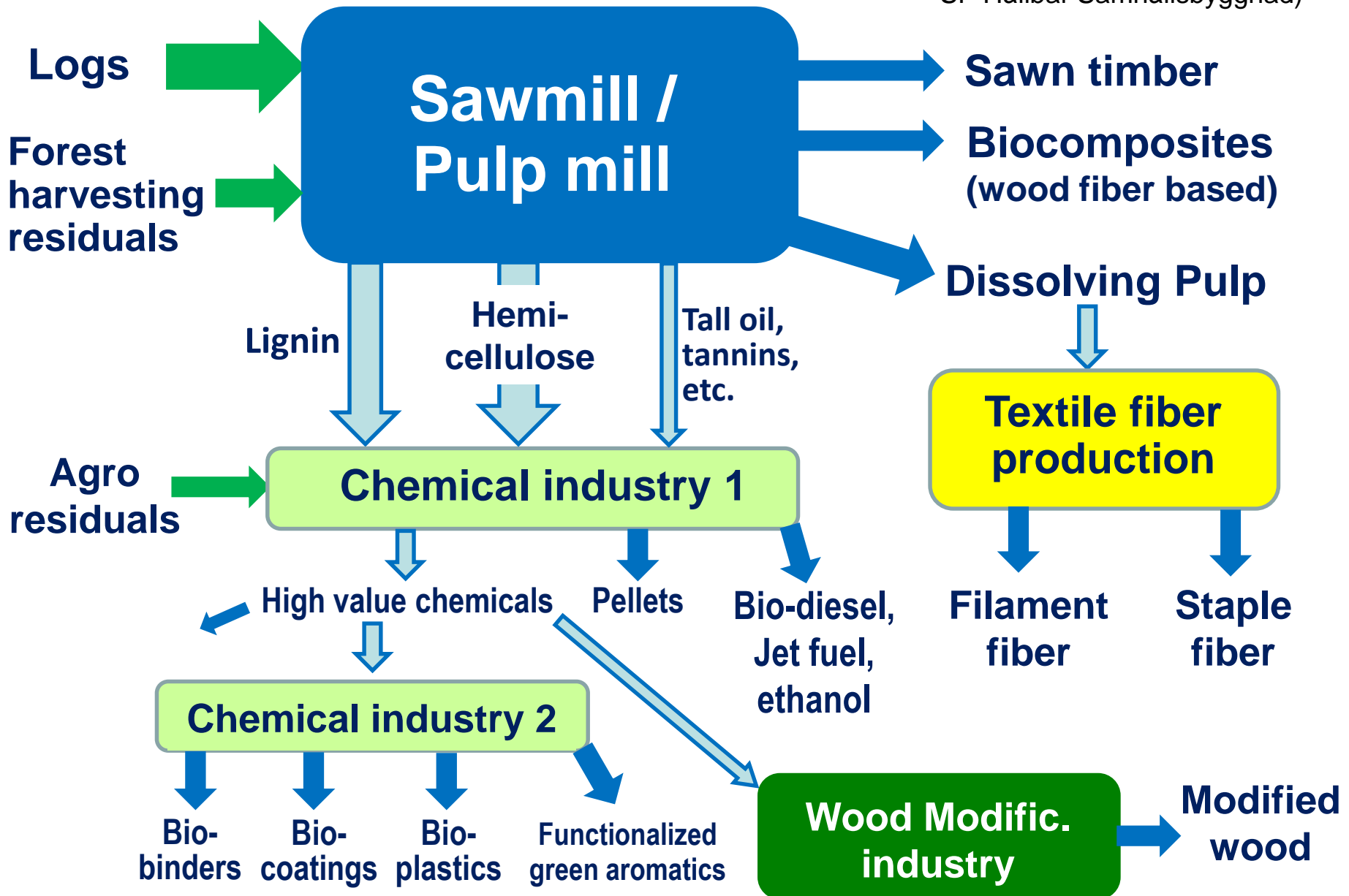
Upprop?

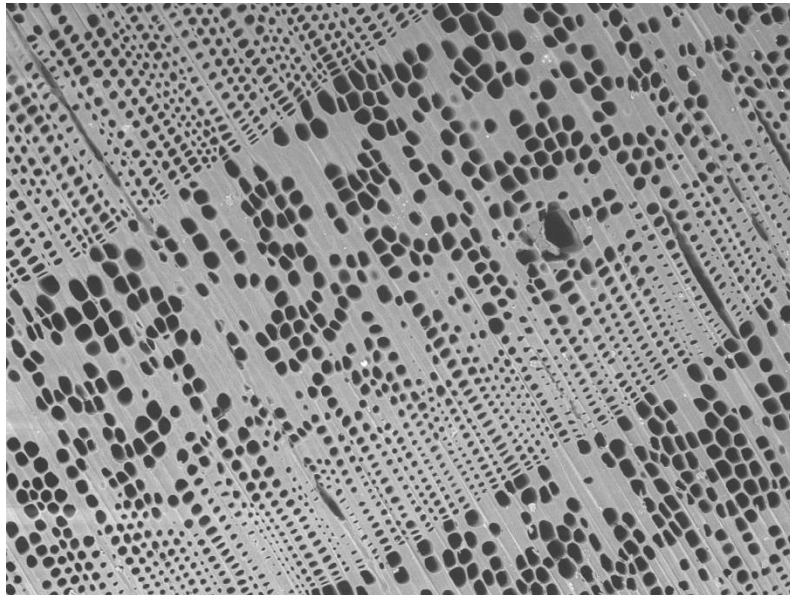
Tack för uppmärksamheten!

Example of a forest mega-biorefinery concept

(Bild: Dr. Mats Westin, FoU-chef, SP Hållbar Samhällsbyggnad)

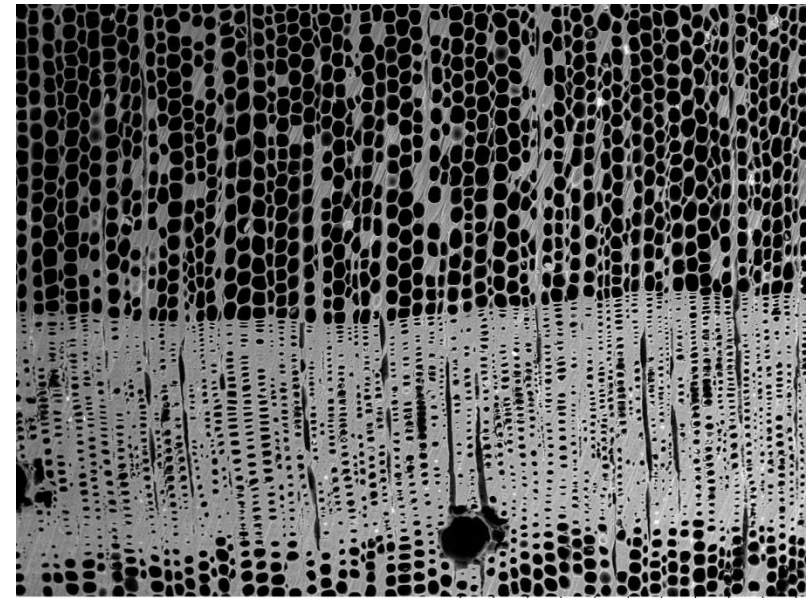

Furfurylated Scots pine sapwood

TM-1000_0568 2008-12-08 L x120 500 um

WPG ~80%

TM-1000_0637 2008-12-09 L x100 1 mm

WPG ~30%

(Wålinder et al. (2009): Micromorphological studies of modified wood)

Bilar i koliberkomposit baserad på träets lignin?

Makroskopisk nivå

